

ลำดับความต้องการ

ปัญหาสำคัญเบื้องต้นเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ คือ การหาคำตอบเกี่ยวกับความต้องการของประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย การศึกษาในประเด็นนี้มีความสำคัญอย่างน้อย 2 ประการ ประการแรกเกี่ยวข้องกับการหาคำอธิบายในเชิงทฤษฎีด้านความต้องการของมนุษย์ ความสำคัญประการที่สองเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายในทางปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะการแสดงให้เห็นถึงความต้องการช่วยสะท้อนปัญหาซึ่งนำไปสู่การกำหนดลำดับความสำคัญของนโยบายความมั่นคงของมนุษย์ ผลการสำรวจยังสำคัญต่อการสร้างดัชนี เนื่องจากข้อมูลที่ได้ถือเป็นน้ำหนักความสำคัญที่นำไปใช้ปรับให้ดัชนีที่ปรากฏ สอดคล้องกับความเป็นจริงมากขึ้น การจัดลำดับความสำคัญช่วยแก้ไขจุดอ่อนของการสร้างดัชนีที่มักได้รับการโต้แย้งว่าการพัฒนาดัชนีไม่มีการถ่วงน้ำหนักตามความต้องการของมนุษย์ (ดู Haq, 1995, pp. 57-60)

การให้ความสำคัญกับมิติความมั่นคงของมนุษย์ 10 ด้านซึ่งสะท้อนลำดับความต้องการของประชากรวัยทำงานของไทย ปรากฏดังตารางที่ 6.1 ข้อค้นพบในประเด็นนี้มีสิ่งที่ควรพิจารณา ดังนี้

1. การสร้างความมั่นคงของมนุษย์พื้นฐาน อันได้แก่ การมีงานทำและรายได้ สุขภาพอนามัย การศึกษา ยังคงเป็นความจำเป็นด้านนโยบายที่รัฐยังต้องให้ความสำคัญอยู่ มิติด้านครอบครัวที่มีความสุขนั้น กลายเป็นความต้องการที่คนส่วนใหญ่ตระหนักในความสำคัญ แต่การสร้างนโยบายและแผนงานที่เป็นรูปธรรมคงกระทำได้ยากกว่าด้านอื่น ๆ สำหรับความต้องการในเชิงสังคม-วัฒนธรรม-การเมือง ยังถือเป็นความจำเป็นที่ไม่เร่งด่วนนักในสายตาของคนไทย

2. ในหลายกรณีข้อค้นพบของประเทศไทยสนับสนุนแนวคิดสวัสดิการ 5 ประเภท (The Big Five) ตามแนวคิดของเบเวอริดจ์ (ดู สุรพล ปธานวนิช, 2547, p. 3) กล่าวคือ การศึกษา สาธารณสุข การมีงานทำ ที่อยู่อาศัย (และระบบความมั่นคงทางสังคมซึ่งไม่ได้สอบถามในการศึกษาครั้งนี้โดยตรง) ยังเป็นสิ่งที่ประชากรไทยในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญอยู่

3. น้ำหนักความสำคัญระหว่างมิติความมั่นคงของมนุษย์ในกลุ่มแรกแตกต่างจากกลุ่มสุดท้ายอย่างชัดเจน เช่น การมีงานทำและรายได้มีความสำคัญประมาณ 9 เท่าของการมีเพื่อน และคุณค่าศักดิ์ศรี ลำดับความสำคัญที่พบนี้คือเป็นตัวปรับข้อมูลสำหรับดัชนีรวมที่จะกล่าวต่อไป

4. ในหลายกรณี การที่ประชากรให้ความสำคัญกับความมั่นคงในมิติใดต่ำอาจหมายถึงปัญหาที่ต้องแก้ไข โดยการสร้างความตระหนักให้สูงขึ้นก็ได้

**ตารางที่ 6.1 ลำดับและน้ำหนักความสำคัญของมิติความมั่นคงของมนุษย์
ที่จัดโดยประชากรไทย**

ลำดับ ความสำคัญ	มิติความมั่นคงของมนุษย์	ระดับ ความจำเป็น	น้ำหนักความสำคัญที่ คิดจากปริมาณ ความถี่
1	การมีงานทำและรายได้	มาก	9.2
2	ครอบครัวที่มีความสุข		8.1
3	สุขภาพอนามัยที่ดี		8.0
4	การศึกษาที่ดี	ปานกลาง	7.6
5	ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน		4.9
6	กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย		3.1
7	สิทธิความเท่าเทียม	น้อย	2.7
8	ชีวิตทางสังคม-วัฒนธรรม		1.8
9	การมีส่วนร่วมทางการเมือง		1.4
10	การสนับสนุนทางสังคม		1.0

ยกตัวอย่างเช่น หากรัฐบาลพิจารณาว่าการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำเป็นทิศทางที่ไม่ถูกต้อง ก็สามารถหยิบยกขึ้นมาเป็นปัญหาเพื่อหาทางยกระดับ ความตระหนักในมิติทางการเมืองให้มากขึ้น

ความมั่นคงด้านการมีงานทำและรายได้

ระดับความมั่นคงโดยรวม

ดัชนีความมั่นคงด้านการมีงานทำและรายได้ ซึ่งเป็นมิติที่ประชากรให้ความสำคัญมากที่สุดแสดงค่าสัมประสิทธิ์เฉลี่ยของประชากรอยู่ในระดับ 0.71 ซึ่งจัดเป็นความมั่นคงในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามมีประเด็นที่ควรพิจารณาดังนี้ (ตารางที่ 6.2)

1. ความแตกต่างของความมั่นคงด้านการมีงานทำและรายได้ในกลุ่มประชากรวัยทำงานปรากฏอย่างชัดเจน ผู้มีความมั่นคงสูงสุดมีค่าสัมประสิทธิ์สูงถึง 0.99 ส่วนผู้มีความมั่นคงน้อยที่สุดมีค่าสัมประสิทธิ์เพียง 0.28

2. แม้ประชากรส่วนใหญ่ คือประมาณร้อยละ 52.7 มีความมั่นคงด้านการมีงานทำและรายได้ระดับปานกลาง แต่มีประชากรอีกประมาณร้อยละ 21.1 ที่ขาดความมั่นคงในมิตินี้ ที่เหลือของประชากรอีกร้อยละ 26.2 มีความมั่นคงด้านการมีงานทำและรายได้สูง

**ตารางที่ 6.2 การแจกแจงของตัวอย่างตามระดับความมั่นคงด้านการมีงานทำ
และรายได้**

ระดับความมั่นคง (สัมประสิทธิ์)	ความถี่ (คน)	ร้อยละของ ตัวอย่าง	ขอบเขตและเกณฑ์เฉลี่ย ของค่าสัมประสิทธิ์
ต่ำ (0.65 ลงไป)	1,734	21.1	ต่ำสุด 0.99
ปานกลาง (0.651-0.75)	3,578	52.7	เฉลี่ย 0.71
สูง (0.751 ขึ้นไป)	1,778	26.2	สูงสุด 0.28
รวม	6,790	100.0	

3. ปัญหาสำคัญอันเป็นสาเหตุของความไม่มั่นคงด้านนี้ ได้แก่

3.1 รายได้จากการทำนน้อย โดยประชากรประมาณร้อยละ 47 มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน

3.2 ปัญหาด้านหนี้สินโดยกำลังแรงงานมากกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีหนี้สิน อย่างไรก็ตามในจำนวนผู้มีหนี้สินนี้ กลุ่มใหญ่ที่สุด (45%) มีภาระในการส่งหนี้สินไม่มากนัก คือ น้อยกว่า 5,000 บาท/เดือน หรือกล่าวในอีกทางหนึ่งคือ หนี้สินของประชากรส่วนใหญ่อยู่ในระดับไม่เกิน 150,000 บาท

3.3 ในทางกลับกันมากกว่าร้อยละ 60 ของประชากรอายุ 15-60 ปี ไม่มีเงินออม

3.4 ปัญหาสำคัญเกี่ยวกับงานคือ การขาดความมั่นคงในการทำงานโดยผู้มีงานทำประมาณร้อยละ 22 ยังขาดความมั่นคงในการทำงาน

ความไม่เท่าเทียมด้านการมีงานทำและรายได้

ความไม่เท่าเทียมในมิติการมีงานทำและรายได้ปรากฏให้เห็นระดับหนึ่งในทุกด้านของการเปรียบเทียบ กลุ่มประชากรที่จัดว่าล้าหลัง เป็นกลุ่มที่ผู้กำหนดนโยบายด้านการมีงานทำและการเสริมสร้างรายได้ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ ได้แก่ (ตารางที่ 6.3)

- กลุ่มสตรี
- ผู้อยู่ในวัยใกล้เกษียณ ส่วนกลุ่มที่มีอายุน้อยนั้นในหลายกรณีคงมีรายได้จากการทำนน้อยและมีการเปลี่ยนแปลงการทำงานสูงเป็นธรรมชาติอยู่แล้ว
- ผู้อยู่ในพื้นที่ชนบท
- ผู้อยู่ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 6.3 ความไม่เท่าเทียมของความมั่นคงด้านการมีงานทำและรายได้

ความไม่เท่าเทียมระหว่าง	การจำแนก	ค่าสัมประสิทธิ์โดยเฉลี่ย	ค่าสถิติเพื่อการอนุมาน
เพศ	ชาย	0.72	Mann-Whitney Test $Z = -10.405$ Sig. 0.000
	หญิง	0.70	
อายุ	15 – 25	0.68	Kruskal Wallis Test Chi-Square = 394.43 Sig. 0.000
	26 – 35	0.73	
	36 – 45	0.72	
	46 – 60	0.71	
พื้นที่	เมือง	0.72	Mann-Whitney Test $Z = -11.70$ Sig. 0.000
	ชนบท	0.70	
ภูมิภาค	เหนือ	0.71	Kruskal Wallis Test Chi-Square = 135.91 Sig. 0.000
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	0.70	
	กลาง	0.70	
	ใต้	0.71	
	กรุงเทพ-ปริมณฑล	0.73	

ความมั่นคงด้านครอบครัว

ระดับความมั่นคงโดยรวม

ค่าสัมประสิทธิ์ความมั่นคงด้านครอบครัวโดยเฉลี่ยของตัวอย่างอยู่ในระดับ 0.70 ซึ่งต่ำกว่าสัมประสิทธิ์ความมั่นคงด้านการมีงานทำและรายได้เล็กน้อย ขอบเขตของค่าสัมประสิทธิ์ในมิตินี้ค่อนข้างแคบ คือ อยู่ในช่วง 0.16 ถึง 0.81 การแจกแจงความถี่ของค่าสัมประสิทธิ์ในกลุ่มผู้มีความมั่นคงสูงและต่ำมีปริมาณที่ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 29.0 และ 22.2 ร้อยละของตัวอย่างที่มีความมั่นคงปานกลางมีจำนวนมากกว่ากรณีความมั่นคงทางรายได้ กล่าวคืออยู่ในระดับร้อยละ 73.8 กล่าวโดยสรุปได้ว่าตัวอย่างมีความมั่นคงด้านครอบครัวใกล้เคียงกัน และจำนวนผู้มีความมั่นคงระดับปานกลางมีจำนวนมาก (ตารางที่ 6.4)

ตารางที่ 6.4 การแจกแจงของตัวอย่างตามระดับความมั่นคงด้านครอบครัว

ระดับความมั่นคง (สัมประสิทธิ์)	ความถี่	ร้อยละของ ตัวอย่าง	ขอบเขตและเกณฑ์เฉลี่ยของ ค่าสัมประสิทธิ์
ต่ำ (0.65 ลงไป)	1,636	22.2	ต่ำสุด 0.16
ปานกลาง (0.651-0.75)	3,601	48.8	เฉลี่ย 0.70
สูง (0.751 ขึ้นไป)	2,139	29.0	สูงสุด 0.81
รวม	7,376	100.0	

ประเด็นที่พึงให้ความสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหามิตีครอบครัว คือปัญหาต่อไปนี้

1. **ความรุนแรงในครอบครัว** จากคำตอบของตัวอย่างเชื่อได้ว่ามีครอบครัวประมาณร้อยละ 13 ของครอบครัวทั้งหมดกำลังเผชิญกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอย่างน้อยที่สุดคือความรุนแรงทางวาจา ที่สำคัญคือ เชื่อได้ว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนนี้กำลังเผชิญกับปัญหาความรุนแรงในรูปของการทะเลาะตบตี

2. **การมีส่วนร่วมในครอบครัว** แม้ว่าตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนรับผิดชอบในภารกิจของครอบครัวตลอดจนการมีส่วนร่วมช่วยด้านการเงิน แต่มีบุคคลอีกประมาณร้อยละ 15 ที่ไม่ได้มีส่วนร่วม ช่วยเหลือหรือร่วมรับผิดชอบภารกิจของครัวเรือน หากเป็นในรูปตัวเงินแล้วตัวเลขของผู้ไม่มีส่วนในความรับผิดชอบเพิ่มสูงเป็นประมาณ ร้อยละ 21 อาจจะเป็นได้ว่าบุคคลเหล่านี้อยู่ในกลุ่มที่มีฐานะดีแต่การหาทางสร้างความรับผิดชอบต่อครอบครัว ในประเด็นนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของการปลูกฝังนิสัยที่มีส่วนสร้างครอบครัวที่เป็นสุข

3. ผู้ขาดความสุขในครอบครัว ฐานสำคัญของความมั่นคงด้านครอบครัวคือการที่บุคคลรู้สึกมีความสุขที่บ้าน แต่ผลจากการประเมินแสดงให้เห็นว่ามีประชากรวัยทำงานประมาณร้อยละ 3 ที่ไม่มีความสุขเมื่ออยู่ที่บ้าน หากจะยอมรับว่าตัวเลขนี้สามารถนำไปสรุปกลับไปสู่ภาพรวมของทั้งประเทศได้แล้ว ก็หมายความว่าประชากรวัยทำงานที่มีอายุ 15-60 ปีมากกว่า 1.5 ล้านคนที่ไม่มีความสุขในครอบครัว หรือเมื่ออยู่ที่บ้าน ตัวเลขนี้เป็นสิ่งที่ผู้กำหนดนโยบายต้องเฝ้าระวัง

ความไม่เท่าเทียมด้านความมั่นคงด้านครอบครัว

ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ด้านครอบครัวบ่งบอกให้เห็นข้อสรุปโดยเฉลี่ยต่อไปนี้ (ตารางที่ 6.5)

1. สตรีมีโอกาสที่จะตระหนักในความสำคัญและความสุขในครอบครัวมากกว่าชาย เขตแดนในครอบครัวยังคงเป็นพื้นที่ที่สำคัญต่อสตรีไทยมากกว่าบุรุษ
2. กลุ่มผู้สูงอายุมากมีโอกาสที่จะตระหนักและให้ความสำคัญกับความสุขในครอบครัวมากกว่ากลุ่มผู้อายุน้อย
3. กลุ่มผู้ที่อาศัยในเขตชนบทมีโอกาสที่จะตระหนักในความสำคัญกับความสุขในครอบครัวมากกว่ากลุ่มผู้ที่อาศัยในเขตเมือง
4. สิ่งที่สอดคล้องกับข้อที่ 3 คือ กลุ่มผู้ที่อาศัยในเขตกรุงเทพ-ปริมณฑล และในภาคกลางมีโอกาสที่จะตระหนักในความสำคัญและมีความสุขในครอบครัวน้อยกว่ากลุ่มผู้ที่อาศัยในภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะในภาคเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือ

ความไม่เท่าเทียมข้างต้นอาจแตกต่างไปจากความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ หรือความไม่เท่าเทียมด้านอื่น ๆ เพราะผู้เผชิญปัญหาไม่รู้สึกว่าตนขาดความสุขหรือขาดความมั่นคงโดยอาจเป็นเพราะการดิ้นรนเพื่อแก้ไขปัญหาปากท้องของคนในเขตเมือง หรือของกลุ่มเพศชายมีความเร่งด่วนมากกว่า แต่ในอีกแง่หนึ่งประชาชนเป็นจำนวนมากไม่คิดว่าความพร่องของความมั่นคงด้านครอบครัวเป็นปัญหาเพราะพึงพอใจที่จะดำเนินชีวิตในลักษณะที่นำไปสู่ความไม่มั่นคงทางครอบครัว อาทิ ละเลยบทบาทหรือความรับผิดชอบที่พึงกระทำ ในแง่ของการกำหนดนโยบาย ปรากฏการณ์นี้แก้ไขได้ยากกว่ากรณีที่กลุ่มเป้าหมายตระหนักและต้องการที่จะปรับปรุง

ความแตกต่างของดัชนีข้างต้นช่วยบ่งบอกให้เห็นถึงกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่การดำเนินงานในการพัฒนาความมั่นคงด้านครอบครัว กลุ่มเพศชาย และเยาวชนเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่ต้องให้ความสำคัญ ในแง่ของพื้นที่การดำเนินงานนั้น พื้นที่เขตเมืองของทุกจังหวัด และพื้นที่กรุงเทพ-ปริมณฑล และจังหวัดในภาคกลางควรได้รับการจัดลำดับความสำคัญมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ

ตารางที่ 6.5 ความไม่เท่าเทียมด้านความมั่นคงด้านครอบครัว

ความไม่เท่าเทียมระหว่าง	การจำแนก	ค่าสัมประสิทธิ์โดยเฉลี่ย	ค่าสถิติเพื่อการอนุมาน
เพศ	ชาย	0.69	Mann-Whitney Test Z = -8.59 Sig. 0.000
	หญิง	0.71	
อายุ	15 – 25	0.68	Kruskal Wallis Test Chi-Square = 167.79 Sig. 0.000
	26 – 35	0.70	
	36 – 45	0.71	
	46 – 60	0.71	
พื้นที่	เมือง	0.69	Mann-Whitney Test Z = -4.94 Sig. 0.000
	ชนบท	0.71	
ภูมิภาค	เหนือ	0.72	Kruskal Wallis Test Chi-Square = 170.54 Sig. 0.000
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	0.71	
	กลาง	0.69	
	ใต้	0.70	
	กรุงเทพ-ปริมณฑล	0.68	

ความมั่นคงด้านสุขภาพอนามัย

ระดับความมั่นคงโดยรวม

แม้ค่าเฉลี่ยของสัมประสิทธิ์ความมั่นคงด้านสุขภาพอยู่ในระดับเดียวกับด้านครอบครัว คือ 0.70 หรืออยู่ในระดับปานกลาง แต่ขอบเขตของค่าสัมประสิทธิ์กว้างกว่าคืออยู่ในช่วง 0.16 – 0.86 เปรียบเทียบกับ 0.16 – 0.81 ของความมั่นคงด้านครอบครัว ตัวอย่างประมาณร้อยละ 59.9 มี ความมั่นคงด้านสุขภาพอนามัยในระดับปานกลาง กลุ่มผู้มีความมั่นคงสูงมีจำนวนมากกว่ากลุ่มผู้มีความมั่นคงด้านสุขภาพอนามัยต่ำ คือ ประมาณร้อยละ 22.7 สำหรับกลุ่มแรกที่มีความมั่นคงสูงเปรียบเทียบกับร้อยละ 17.3 สำหรับกลุ่มที่มีความมั่นคงต่ำ (ตารางที่ 6.6)

ตารางที่ 6.6 การแจกแจงของตัวอย่างตามระดับความมั่นคงด้านสุขภาพอนามัย

ระดับความมั่นคง (สัมประสิทธิ์)	ความถี่	ร้อยละของตัวอย่าง	ขอบเขตและเกณฑ์ เฉลี่ยของค่าสัมประสิทธิ์
ต่ำ (น้อยกว่า 0.65)	1,270	17.3	ต่ำสุด 0.16
ปานกลาง (0.651-0.75)	4,393	59.9	เฉลี่ย 0.70
สูง (0.751 ขึ้นไป)	1,665	22.7	สูงสุด 0.86
รวม	7,328	100.0	

ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยที่ผู้กำหนดนโยบายควรให้ความสนใจเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาความมั่นคงในมิตินี้ ได้แก่

1. การสูญเสียชั่วโมงทำงาน การสำรวจครั้งนี้พบว่าการหยุดงานเพราะเจ็บป่วยโดยเฉลี่ยเท่ากับ 3 วัน/ปี/คน การหยุดงานโดยเฉลี่ยดังกล่าวยังไม่นับเวลาที่ต้องพบแพทย์เฉลี่ยแล้ว 2.11 ครั้ง/ปี เป็นการยากที่จะกล่าวถึงอัตราการหยุดงานดังกล่าวมากหรือน้อย แต่หากคิดเป็น ชั่วโมงการทำงานและมูลค่ารายได้ที่ต้องสูญเสียไปแล้วตัวเลขที่น่าตกใจ กล่าวคือหากจะถือว่า มีผู้มีงานทำในปัจจุบันประมาณ 33 ล้านคน และผู้ทำงานเหล่านี้ทำงานมีมูลค่าไม่น้อยกว่า 170 บาท/วัน (คิดจากฐานค่าจ้างขั้นต่ำ) โดยทำงาน 5 วันต่อสัปดาห์ และ 7 ชั่วโมงต่อวันแล้ว (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน 2547) ในแต่ละปีจำนวนชั่วโมงการทำงานที่สูญเสียไปจะ เท่ากับ 693 ล้านชั่วโมงทำงาน/ปี หรือคิดเป็นมูลค่าของการทำงานที่ต้องสูญเสียไปอย่างน้อยที่สุด มากกว่า 16,000 ล้านบาท/ปี ดังนั้นหากสามารถลดการสูญเสียจากการหยุดงานเพราะเจ็บป่วย ในกลุ่มประชากรวัยทำงานโดยเฉลี่ยได้แม้เพียง 1 ชั่วโมงการทำงานย่อมเท่ากับมีส่วนเพิ่มผลผลิตได้อย่างมหาศาล

2. การเข้าถึงบริการด้านการรักษาพยาบาล แม้ว่าเกือบทั้งหมดของประชากรได้รับการคุ้มครองจากโปรแกรมการรักษาพยาบาลอย่างน้อย 1 โปรแกรม แต่ยังมีประชากรอีกประมาณร้อยละ 6.8 ที่ไม่ได้รับการคุ้มครองจากโปรแกรมใด ๆ เลย ในด้านเครือข่ายการให้บริการทางการแพทย์นั้น มีกลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 9.5 ที่ยังต้องใช้เวลามากกว่า 30 นาที เพื่อเข้าถึงบริการ สาธารณสุขที่ใกล้ที่สุด

3. ปัจจัยเสี่ยง ประชากรวัยทำงานจำนวนหนึ่งยังมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการต้องเผชิญกับการเจ็บป่วย อันได้แก่

- ประชากรวัยทำงานประมาณร้อยละ 6.5 ที่ยังไม่ใส่ใจกับการบริโภคอาหารที่ถูกสุขอนามัย
- ร้อยละ 8.9 ของประชากรวัยทำงานยังดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำ
- ประมาณร้อยละ 18.6 ที่ยังคงสูบบุหรี่เป็นประจำ
- ประมาณร้อยละ 10.7 ยังมีปัญหาด้านการควบคุมอารมณ์และจิตใจ
- ประมาณร้อยละ 32.6 ไม่ได้ออกกำลังกายเลย และ
- อีกร้อยละ 6.7 ของประชากรวัยทำงานกำลังเผชิญกับปัญหาการนอนไม่หลับเป็นประจำ

ความไม่เท่าเทียมด้านสุขภาพอนามัย

1. เพศ เฉลี่ยแล้วกล่าวได้ว่าประชากรวัยทำงานเพศหญิงมีระดับความมั่นคงด้านสุขภาพอนามัยมากกว่ากลุ่มเพศชาย โดยค่าเฉลี่ยของสัมประสิทธิ์อยู่ในระดับ 0.71 เปรียบเทียบกับ 0.69 ของกลุ่มเพศชาย (ตารางที่ 6.8) อย่างไรก็ตามในรายละเอียดแล้วทั้งสองกลุ่มต่างมีจุดแข็งและอ่อนแตกต่างกันไป ดังสรุปให้เห็นในตารางที่ 6.7

ตารางที่ 6.7 ความไม่มั่นคงด้านสุขภาพอนามัยเปรียบเทียบระหว่างสตรีกับบุรุษ

ชาย	หญิง
- ความใส่ใจในการบริโภคอาหาร	- การใช้เวลาในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์
- การสูบบุหรี่	- การออกกำลังกาย
- การดื่มแอลกอฮอล์	- ปัญหาในการนอนหลับ
- การหยุดงานเนื่องจากเจ็บป่วย	

2. อายุ ตารางที่ 6.8 สรุปให้เห็นว่าสัมประสิทธิ์ความมั่นคงด้านสุขภาพอนามัยค่อย ๆ ลดลงเมื่ออายุเพิ่มขึ้น กลุ่มผู้มีอายุน้อยมีข้อได้เปรียบในเรื่องโอกาสของการเจ็บป่วย แต่ก็มีข้อที่พึงต้องแก้ไขในด้านความใส่ใจในการบริโภคอาหาร

กลุ่มผู้มีอายุ 26-35 ปี แม้จะยังคงความได้เปรียบด้านโอกาสการเจ็บป่วยที่มีไม่มากนัก แต่มีปัจจัยเสี่ยงที่ต้องระมัดระวังด้านการเสพติดแอลกอฮอล์ บุหรี่ การควบคุมอารมณ์ และการออกกำลังกาย

กลุ่มอายุสุดท้าย คือ 46 ปีขึ้นไป จะมีการปฏิบัติตัวที่ลดความเสี่ยงดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ ยกเว้นด้านการเสพติด แต่โอกาสการเจ็บป่วยและปัญหาการนอนไม่หลับที่เป็นไปตามอายุทำให้กลุ่มนี้กลายเป็นกลุ่มที่มีความมั่นคงด้านสุขภาพอนามัยโดยเฉลี่ยต่ำที่สุด

3. พื้นที่ เมื่อคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ประกอบกันแล้วคนในชนบทมีความมั่นคงในมิตินี้มากกว่าคนในเมือง (ตารางที่ 6.8) ความมั่นคงนี้เกิดจากปัจจัยด้านความเร็วในการเข้าถึงบริการ การหลีกเลี่ยงการเสพติดและบุหรี่ การออกกำลังกาย และ ไม่มีปัญหาการนอนหลับ แต่หากจะพิจารณาในแง่ของการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นจริงแล้ว ปรากฏการณ์ด้านการหยุดงาน และการพบแพทย์ของคนในชนบทโดยเฉลี่ยสูงกว่าคนในเมือง

4. ภูมิภาค ข้อค้นพบด้านนี้ในหลายกรณีคล้ายคลึงกับข้อที่ 3 กล่าวคือ การหยุดงานเพราะเจ็บป่วยของคนในเขตกรุงเทพ-ปริมณฑลมีน้อยกว่าในเขตภูมิภาค แต่ในด้านปัจจัยเสี่ยงอื่น ๆ นับแต่ระยะเวลาที่ใช้เพื่อเข้าถึงบริการที่ใกล้ที่สุด การใส่ใจในอาหาร การเสพติดแอลกอฮอล์ และบุหรี่ การควบคุมอารมณ์ และปัญหาการนอนไม่หลับเป็นปัญหาสำหรับคนในเขตกรุงเทพ-ปริมณฑลมากกว่าในเขตภูมิภาค

สำหรับภาคใต้ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ความมั่นคงในมิตินี้สูงที่สุดนั้น มีปัจจัยที่ต้องคำนึงคือจำนวนวันที่หยุดงานเพราะเจ็บป่วย และการเสพติดบุหรี่

ภาคเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือ แม้จะมีระดับความมั่นคงด้านสุขภาพอนามัยเท่ากัน แต่มีปัญหาแตกต่างกันไป ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาด้านการใส่ใจในการบริโภคอาหารและการดื่มสุรามากกว่าภูมิภาคอื่น ขณะที่การออกกำลังกายที่พอเพียงและปัญหาการนอนไม่หลับจะเป็นปัญหาสำหรับประชากรในภาคเหนือ

ส่วนภาคกลางซึ่งมีระดับความมั่นคงในมิตินี้ในระดับเดียวกับภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ (แต่ต่ำกว่าถ้าใช้ทศนิยมสามตำแหน่ง) มีสภาพของปัจจัยเสี่ยงในแทบทุกด้านมากกว่าทั้งสองภาคเล็กน้อย

ตารางที่ 6.8 ความไม่เท่าเทียมของความมั่นคงด้านสุขภาพอนามัย

ความไม่เท่าเทียมระหว่าง	การจำแนก	ค่าสัมประสิทธิ์โดยเฉลี่ย	ค่าสถิติเพื่อการอนุมาน
เพศ	ชาย	0.69	Mann-Whitney Test $Z = -15.83$ Sig. 0.000
	หญิง	0.71	
อายุ	15 – 25	0.72	Kruskal Wallis Test Chi-Square = 142.52 Sig. 0.000
	26 – 35	0.71	
	36 – 45	0.70	
	46 – 60	0.69	
พื้นที่	เมือง	0.69	Mann-Whitney Test $Z = -4.642$ Sig. 0.000
	ชนบท	0.71	
ภูมิภาค	เหนือ	0.70	Kruskal Wallis Test Chi-Square = 61.180 Sig. 0.000
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	0.70	
	กลาง	0.70	
	ใต้	0.71	
	กรุงเทพ-ปริมณฑล	0.69	

ความมั่นคงด้านการศึกษา

ระดับความมั่นคงโดยรวม

ลักษณะของค่าสัมประสิทธิ์ความมั่นคงด้านการศึกษามีความคล้ายคลึงกับสัมประสิทธิ์ความมั่นคงด้านการมีงานทำและรายได้คือ มีขอบเขตกว้างกว่ากรณีความมั่นคงด้านครอบครัวและสุขภาพอนามัย ค่าต่ำสุด-สูงสุดของสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง 0.56 ถึง 0.98 เปรียบเทียบกับ 0.28 ถึง 0.99 ในกรณีความมั่นคงด้านการมีงานทำและรายได้ โดยเปรียบเทียบแล้วสัดส่วนของผู้มีความมั่นคงสูงในมิตินี้มีน้อยกว่ามิติอื่น ๆ โดยร้อยละ 15.1 ของประชากรวัยทำงานเท่านั้นที่จัดอยู่ในกลุ่มของผู้มีความมั่นคงด้านการศึกษาสูง (ตารางที่ 6.9)

ตารางที่ 6.9 การแจกแจงของตัวอย่างตามระดับความมั่นคงด้านการศึกษา

ระดับความมั่นคง (สัมประสิทธิ์)	ความถี่	ร้อยละของตัวอย่าง	ขอบเขตและเกณฑ์เฉลี่ย ของค่าสัมประสิทธิ์
ต่ำ (0.65 ลงไป)	1,087	15.1	ต่ำสุด 0.56
ปานกลาง (0.651-0.75)	4,609	64.1	เฉลี่ย 0.70
สูง (0.751 ขึ้นไป)	1,489	20.7	สูงสุด 0.98
รวม	7,185	100.0	

การศึกษาในรายประเด็นของตัวชี้วัดบ่งบอกถึงปัญหาด้านการศึกษาในลักษณะเดียวกับการวิจัยกรณีอื่น ๆ ที่แสดงว่าระดับการศึกษาของประชากรค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ยกตัวอย่างเช่น จำนวนปีในการเรียนโดยเฉลี่ยของไทยเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ใน ณ เวลาเดียวกัน อยู่ในระดับต่ำ โดยต่ำกว่าประเทศเวียดนาม มาเลเซีย หรือแม้แต่อินโดนีเซีย (Haq, 1995, pp. 62-65)

การศึกษาครั้งนี้แสดงถึงปัญหาความไม่มั่นคงทางการศึกษาที่สำคัญดังนี้

1. ประชากรวัยทำงานประมาณร้อยละ 33 ยังคงมีการศึกษาไม่เกินระดับประถมศึกษาปีที่ 4
2. ที่สำคัญกว่านั้นคือ ประมาณร้อยละ 70 ของประชากรวัยทำงานไม่ได้เข้ารับการอบรมหรือศึกษาเพิ่มเติมอย่างเป็นระบบภายหลังสำเร็จการศึกษา
3. ขณะเดียวกันประชากรวัยทำงานประมาณร้อยละ 28 มีทัศนคติว่าตนเองไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับบุคคลอื่น ๆ

ความไม่เท่าเทียมด้านการศึกษา

การศึกษาในมิตินี้สะท้อนความไม่เท่าเทียมระหว่างกลุ่มประชากรค่อนข้างชัดเจนดังที่สรุปไว้ในตารางที่ 6.10

1. **เพศ** ประชากรวัยทำงานเพศหญิงยังเป็นผู้ที่มีความมั่นคงทางการศึกษาโดยเฉลี่ยน้อยกว่าเพศชาย ความไม่เท่าเทียมปรากฏในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นพิจารณาในด้านของการศึกษาที่เป็นทางการ หรือโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาอบรมเพิ่มเติมภายหลังสำเร็จการศึกษา กลุ่มสตรีตระหนักดีถึงปัญหานี้เพราะทัศนคติต่อความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาปรากฏชัดเจนกว่ากลุ่มเพศชาย ดังนั้น แม้ว่าพัฒนาการด้านการศึกษาในกลุ่มสตรีได้ยกระดับขึ้นจากเดิม แต่การแก้ไขปัญหาก็เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาของสตรียังคงต้องเป็นนโยบายสำคัญ

2. **อายุ** ทิศทางของค่าสัมประสิทธิ์ความมั่นคงด้านการศึกษาเป็นไปในลักษณะเดียวกับกรณีสุขภาพอนามัย กล่าวคือ ค่าสัมประสิทธิ์โดยเฉลี่ยค่อย ๆ ลดลงเมื่ออายุเพิ่มขึ้น ในรายละเอียดแล้วความมั่นคงทางการศึกษาจะลดลงสองในสามด้านเมื่ออายุเพิ่มขึ้น ยกเว้นเพียงกรณีเดียวคือในด้านการศึกษาอบรมเพิ่มเติมภายหลังสำเร็จการศึกษาที่ตกลงในช่วงอายุ 26-35 ปี หลังจากนั้นจึงกลับเพิ่มขึ้นอีกครั้งในกลุ่มอายุ 36-45 ปี ภายหลังอายุ 45 ปี การศึกษาเพิ่มเติมจะลดลงอีกครั้งหนึ่ง ปัญหาท้าทายสำคัญคือการพัฒนาศักยภาพของประชากรวัยทำงานที่มีอายุการทำงาน 15 ปีสุดท้ายก่อนเกษียณให้คงประสิทธิภาพไว้นานที่สุดโดยไม่ใช้วิธีการเลิกจ้าง ซึ่งจะกระทบสู่ปัญหาความมั่นคงในการทำงานในมิติแรกที่กล่าวมาแล้ว

3. **พื้นที่** โดยภาพรวมแล้วประชากรวัยทำงานในเขตชนบทมีความมั่นคงทางการศึกษาน้อยกว่าประชากรวัยทำงานในเขตเมือง ความไม่เท่าเทียมปรากฏในสองด้านคือความไม่เท่าเทียมของการศึกษาภายในระบบและการศึกษาอบรมเพิ่มเติม แต่โชคดีที่กลุ่มผู้อยู่ในพื้นที่ชนบทไม่ได้เกิดความรู้สึกว่าตนเองด้อยโอกาสทางการศึกษาเมื่อเทียบกับประชากรวัยทำงานในเขตเมือง การแก้ไขความเหลื่อมล้ำทั้งสองด้านเพื่อเพิ่มความเท่าเทียมทางการศึกษาในพื้นที่ชนบทยังคงเป็นสิ่งจำเป็น

4. **ภูมิภาค** ปรากฏการณ์ที่พบในเขตกรุงเทพมหานครคล้ายคลึงกับในเขตเมืองกล่าวคือประชากรวัยทำงานมีความมั่นคงทางการศึกษาทั้งในด้านการศึกษาในระบบ และโดยเฉพาะการศึกษาเพิ่มเติมสูงกว่าภูมิภาคอื่น ๆ ขณะที่มีความมั่นคงโดยรวมและในหลายด้านมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ แต่ประชากรกลุ่มนี้กลับมีทัศนคติว่าไม่ได้รับโอกาสเท่าเทียมกับบุคคลอื่น ๆ มากกว่าประชากรวัยทำงานในภูมิภาคอื่น ๆ

ตารางที่ 6.10 ความไม่เท่าเทียมของความมั่นคงด้านการศึกษา

ความไม่เท่าเทียมระหว่าง	การจำแนก	ค่าสัมประสิทธิ์โดยเฉลี่ย	ค่าสถิติเพื่อการอนุมาน
เพศ	ชาย	0.71	Mann-Whitney Test $Z = -12.04$ Sig. 0.000
	หญิง	0.69	
อายุ	15 – 25	0.74	Kruskal Wallis Test Chi-Square = 1256.58 Sig. 0.000
	26 – 35	0.71	
	36 – 45	0.69	
	46 – 60	0.68	
พื้นที่	เมือง	0.72	Mann-Whitney Test $Z = -11.832$ Sig. 0.000
	ชนบท	0.69	
ภูมิภาค	เหนือ	0.69	Kruskal Wallis Test Chi-Square = 105.62 Sig. 0.000
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	0.70	
	กลาง	0.70	
	ใต้	0.71	
	กรุงเทพ-ปริมณฑล	0.72	

สำหรับภาคใต้ซึ่งมีค่าความมั่นคงเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสองนั้น มีจุดเด่นในแง่ของระดับการศึกษาเฉลี่ยในระบบ แต่มีจุดที่ต้องปรับปรุงคือ การศึกษาอบรมเพิ่มเติมภายหลังสำเร็จการศึกษา เพราะอยู่ในระดับต่ำกว่าทุกภาค จุดเด่นของประชากรวัยทำงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ การศึกษาอบรมเพิ่มเติมภายหลังสำเร็จการศึกษาซึ่งอยู่ในระดับสูงจะเป็นรองเพียงประชากรวัยทำงานในเขตกรุงเทพ-ปริมณฑลเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ระดับความมั่นคงด้านการศึกษาในระบบเป็นรองภาคกลาง ด้วยเหตุนี้จึงเฉลี่ยได้ทั้งสองภาคมีระดับความมั่นคงทางการศึกษาโดยรวมเท่ากัน

ปัญหาสำคัญของภาคเหนือคือ ระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยและการศึกษาอบรมเพิ่มเติมของประชากรวัยทำงานอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ระดับความมั่นคงทางการศึกษาโดยเฉลี่ยของประชากรวัยทำงานต่ำกว่าภูมิภาคอื่น ๆ

ความมั่นคงส่วนบุคคล

ระดับความมั่นคงโดยรวม

ในบรรดาความมั่นคงด้านต่าง ๆ นั้น ความมั่นคงส่วนบุคคลจัดเป็นมิติที่ค่าสัมประสิทธิ์เกาะกลุ่มกันมากที่สุดด้านหนึ่ง ขอบเขตของค่าสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง 0.19 ถึง 0.84 โดยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเพียง 0.07 ซึ่งต่ำกว่าในมิติอื่น ๆ ค่าเฉลี่ยของสัมประสิทธิ์ความมั่นคงด้านนี้อยู่ที่ระดับ 0.70 ค่าการกระจายของค่าสัมประสิทธิ์ที่อยู่ในระดับต่ำทำให้ประชากรวัยทำงานส่วนใหญ่มีค่าสัมประสิทธิ์ในระดับปานกลางมากกว่าในมิติอื่น ๆ โดยจะเห็นได้ว่าร้อยละ 71.9 ของประชากรวัยทำงานมีความมั่นคงส่วนบุคคลในระดับปานกลาง ขณะที่การแจกแจงของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มความมั่นคงต่ำและสูงมีน้อยเมื่อเทียบกับมิติอื่น ๆ (ตารางที่ 6.11)

ตารางที่ 6.11 การแจกแจงของตัวอย่างตามระดับความมั่นคงด้านส่วนบุคคล

ระดับความมั่นคง (สัมประสิทธิ์)	ความถี่	ร้อยละของตัวอย่าง	ขอบเขตและเกณฑ์เฉลี่ย ของค่าสัมประสิทธิ์
ต่ำ (0.65 ลงไป)	861	11.6	ต่ำสุด 0.19
ปานกลาง (0.651-0.75)	5,327	71.9	เฉลี่ย 0.70
สูง (0.751 ขึ้นไป)	1,226	16.5	สูงสุด 0.84
รวม	7,414	100.0	

อย่างไรก็ตามมีประเด็นที่ผู้กำหนดนโยบายด้านความมั่นคงของมนุษย์ควรพิจารณาบางประการ

1. **ระบบความมั่นคงทางสังคม** หากไม่นับรวมหลักประกันด้านสุขภาพซึ่งประชาชนเกือบทั้งหมดได้รับการคุ้มครองดังได้กล่าวมาแล้วในมิติด้านสุขภาพอนามัย ยังมีประชากรวัยทำงาน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 36 ที่ไม่ได้รับการคุ้มครองความมั่นคงทางเศรษฐกิจจากโปรแกรมใด ๆ เลยแม้แต่มาปณกิจสงเคราะห์ อย่างไรก็ตามมีประชากรวัยทำงานประมาณร้อยละ 18.5 ที่อยู่ภายใต้การคุ้มครองของโปรแกรมความมั่นคงมากกว่า 1 โปรแกรม ส่วนที่เหลืออยู่ภายใต้การคุ้มครองของ 1 โปรแกรม ระดับของค่าสัมประสิทธิ์ความมั่นคงส่วนหนึ่งจึงเป็นผลจากความแตกต่างในด้านนี้

2. **ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน** ประชากรวัยแรงงานอย่างน้อยร้อยละ 93 ไม่เคยประสบกับการประทุษร้ายต่อร่างกายและทรัพย์สินในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ในจำนวนของผู้ที่เคยหรือเกือบประสบกับการประทุษร้ายด้านร่างกายประมาณร้อยละ 5 นี้ มีอยู่จำนวนประมาณร้อยละ 1.8 ที่ประสบกับการถูกทำร้ายมากกว่า 1 ครั้ง ในทำนองเดียวกัน ประชากรวัยทำงานประมาณร้อยละ 2 เคยประสบการประทุษร้ายด้านทรัพย์สินมากกว่า 1 ครั้งใน 1 ปี

3. **ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย** ประชากรวัยทำงานส่วนน้อยคือ ประมาณร้อยละ 8.5 และร้อยละ 10 รู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยด้านชีวิต และด้านทรัพย์สินตามลำดับ แน่ใจว่าส่วนใหญ่ของบุคคลในกลุ่มนี้เป็นผู้ที่ประสบหรือเกือบประสบกับการประทุษร้ายทั้งสองกรณีมาแล้ว

ความไม่เท่าเทียมด้านความมั่นคงส่วนบุคคล (ตารางที่ 6.12)

1. **เพศ** แม้ว่าความมั่นคงส่วนบุคคลของทั้งสองเพศอยู่ในระดับที่ไม่แตกต่างกัน แต่ประชากรวัยทำงานเพศชาย และหญิงมีปัญหาที่ต้องเผชิญต่างกัน เพศหญิงมีหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจน้อยกว่าเพศชาย ขณะเดียวกันก็มีความรู้สึกไม่มีความปลอดภัยมากกว่า ในส่วนของเพศชายนั้นกลับเป็นกลุ่มที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์การประทุษร้ายทางร่างกายและทรัพย์สินมากกว่าเพศหญิง โดยอาจจะมีส่วนเหตุจากลักษณะอุปนิสัยและการต้องเป็นผู้รับผิดชอบเคหะสถาน

2. **อายุ** ขณะที่ความมั่นคงด้านสุขภาพอนามัยมีทิศทางตรงข้ามกับอายุดังได้กล่าวมาแล้ว แต่สัมประสิทธิ์โดยเฉลี่ยของความมั่นคงส่วนบุคคลกลับสอดคล้องกับอายุ กล่าวคือขณะที่อายุเพิ่มขึ้นความมั่นคงส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นเช่นกัน ความมั่นคงในอาชีพการงาน อารมณ์ และวิถีการดำเนินชีวิตที่ลดความก้าวร้าวลงน่าจะเป็นคำอธิบายของการเพิ่มขึ้นของความมั่นคงส่วนบุคคลของกลุ่มผู้มีอายุมาก ดังนั้นในแง่นโยบายแล้วต้องให้ความสำคัญกับประชากรวัยทำงานที่มีอายุไม่มากนักซึ่งจะเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อความไม่มั่นคงในมิตินี้

ตารางที่ 6.12 ความไม่เท่าเทียมของความมั่นคงส่วนบุคคล

ความไม่เท่าเทียมระหว่าง	การจำแนก	ค่าสัมประสิทธิ์โดยเฉลี่ย	ค่าสถิติเพื่อการอนุมาน
เพศ	ชาย	0.70	<i>Mann-Whitney Test</i> $Z = -0.24$ <i>Sig. 0.000</i>
	หญิง	0.70	
อายุ	15 – 25	0.69	<i>Kruskal Wallis Test</i> <i>Chi-Square</i> 115.10 <i>Sig. 0.000</i>
	26 – 35	0.70	
	36 – 45	0.71	
	46 – 60	0.72	
พื้นที่	เมือง	0.69	<i>Mann-Whitney Test</i> $Z = -15.41$ <i>Sig. 0.000</i>
	ชนบท	0.71	
ภูมิภาค	เหนือ	0.72	<i>Kruskal Wallis Test</i> <i>Chi-Square = 548.30</i> <i>Sig. 0.000</i>
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	0.71	
	กลาง	0.69	
	ใต้	0.70	
	กรุงเทพ-ปริมณฑล	0.68	

3. **พื้นที่** ไม่เฉพาะในภาพรวมเท่านั้นที่ประชากรวัยทำงานในพื้นที่ชนบทมีระดับความมั่นคงส่วนบุคคลมากกว่ากลุ่มที่อาศัยในเขตเมือง การพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดแสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้อาศัยในชนบทเผชิญกับปัญหาความไม่มั่นคงทุกด้านน้อยกว่าผู้อาศัยในเขตเมือง นโยบายป้องกันและแก้ปัญหาในมิตินี้โดยรวมจึงควรให้ความสำคัญกับพื้นที่เมืองมากกว่าชนบท ขณะที่นโยบายป้องกันหรือมาตรการส่งเสริมทางอ้อมควรมุ่งไปที่พื้นที่ชนบท

4. **ภูมิภาค** สิ่งที่ยืนยันว่าความมั่นคงในพื้นที่ชนบทมีมากกว่าพื้นที่เมืองคือการเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์โดยเฉลี่ยระหว่างภูมิภาคซึ่งบ่งบอกว่าระดับความมั่นคงในมิตินี้ของประชากรวัยทำงานที่อาศัยในเขตกรุงเทพ-ปริมณฑลมีระดับต่ำที่สุด พื้นที่ที่ต่ำรองลงไปคือภาคกลางซึ่งยอมรับกันว่ามีความเป็นเมืองมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ ประชากรที่อาศัยในเขตภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือเป็นกลุ่มที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความมั่นคงในมิตินี้สูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ยรวม นโยบายการสร้างความมั่นคงส่วนบุคคลจึงต้องพุ่งเป้าไปสู่พื้นที่กรุงเทพ-ปริมณฑล ภาคกลาง และภาคใต้ตามลำดับ

ความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย

ระดับความมั่นคงโดยรวม

ดัชนีความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยของประชากรวัยทำงานอยู่ระหว่าง 0.14 ถึง 0.85 โดยมีค่าเฉลี่ยของสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.70 การแจกแจงของกลุ่มประชากรตามระดับความมั่นคงแสดงไว้แล้วในตารางที่ 6.13

ตารางที่ 6.13 การแจกแจงของตัวอย่างตามระดับความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย

ระดับความมั่นคง (สัมประสิทธิ์)	ความถี่	ร้อยละของตัวอย่าง	ขอบเขตและเกณฑ์เฉลี่ย ของค่าสัมประสิทธิ์
ต่ำ (0.65 ลงไป)	924	13.5	ต่ำสุด 0.14
ปานกลาง (0.651-0.75)	4,664	68.2	เฉลี่ย 0.70
สูง (0.751 ขึ้นไป)	1,252	18.3	สูงสุด 0.85
รวม	6,840	100.0	

ประเด็นที่เป็นปัญหาเชิงนโยบายของความมั่นคงด้านนี้ ได้แก่

1. อัตราการเป็นเจ้าของที่พักอาศัยตามกฎหมายของกลุ่มประชากรวัยทำงาน อยู่ในระดับเพียงประมาณร้อยละ 36 เท่านั้น (ประชากรกลุ่มนี้ไม่ใช่หัวหน้าครัวเรือนทั้งหมด) กลุ่มใหญ่ที่สุดคือประมาณร้อยละ 46 เป็นผู้อาศัยในฐานะ บุตร-ภรรยา-สามี-บิดา-มารดา หรือเป็นการปลูกที่พักอาศัยบนที่ดินของบุคคลอื่น ที่เหลือประมาณร้อยละ 18 เป็นผู้เช่าหรือมีสถานภาพอื่น ๆ ดังนั้นส่วนใหญ่ของประชากรวัยทำงานยังคงขาดความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย

2. นอกจากปัญหาด้านการเป็นเจ้าของที่พักอาศัยแล้ว ประชากรวัยทำงานยังประสบปัญหาด้านที่อยู่อาศัยที่สำคัญในด้านแหล่งน้ำบริโภค การใช้เชื้อเพลิง การแก้ไขปัญหาขยะ และปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนี้

- ประชากรวัยทำงานประมาณร้อยละ 40 ต้องอาศัยน้ำจากแม่น้ำ ลำคลอง ลำธาร น้ำตก น้ำฝน เพื่อการบริโภค มาตรฐานของแหล่งน้ำเหล่านี้ขาดความสม่ำเสมออย่างยิ่ง

- ประมาณร้อยละ 23 ของประชากรกลุ่มนี้ต้องใช้พื้นและเศษไม้ในการประกอบอาหารการใช้เชื้อเพลิงลักษณะนี้ส่งผลต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม

- ปัญหาที่สำคัญและเร่งด่วนอีกประการหนึ่งคือปัญหาขยะ เนื่องจากมากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรวัยทำงานใช้วิธีการกำจัดขยะที่ไม่ถูกสุขลักษณะ คือ การเผา หรือทิ้งในที่สาธารณะ

- ประชากรวัยทำงานเป็นจำนวนไม่น้อยที่ต้องอาศัยในเคหะสถานที่ถูกรบกวนด้วยมลพิษด้านกลิ่น เสียง และฝุ่น-ควัน โดยสัดส่วนของผู้ที่กำลังเผชิญกับปัญหามลพิษ ทั้งสามด้านอยู่ในระดับประมาณร้อยละ 29 35 และ 46 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามสถานการณ์ด้านที่อยู่อาศัยที่ถือเป็นจุดแข็ง คือ แหล่งที่มาของแสงสว่างซึ่งประมาณร้อยละ 98 มีไฟฟ้าใช้ และใช้ส้วมที่ถูกสุขลักษณะ

ความไม่เท่าเทียมด้านความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย (ตารางที่ 6.14)

1. เพศ โดยรวมแล้วเพศชายมีความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย โดยเพศชายมีความมั่นคงกว่าทั้งในแง่ของการถือครองและสิ่งอำนวยความสะดวก ประเด็นที่ประชากรวัยทำงานเพศหญิงมีความมั่นคงกว่าคือ ประเภทของที่อยู่อาศัย และการถูกรบกวนจากมลพิษทางเสียง

2. อายุ ประชากรวัยทำงานที่มีอายุมากกว่า ซึ่งมักเป็นผู้ที่มีงานทำอย่างมั่นคงแล้ว เป็นกลุ่มที่มีความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยมากกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า (อย่างไรก็ตามความแตกต่างระดับนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) โดยส่วนใหญ่ของตัวชี้วัดแสดงค่าเฉลี่ยสูงกว่าในกลุ่มประชากรที่มีอายุมาก มีเพียงในด้านสาธารณูปโภคด้านน้ำกิน น้ำใช้ ส้วม ขยะ และเชื้อเพลิงเท่านั้นที่กลุ่ม

ประชากรวัยทำงานที่มีอายุน้อยกว่า 2 กลุ่มแรกได้ค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มที่มีอายุมากกว่า 2 กลุ่มหลัง

3. **พื้นที่** ผู้อาศัยในเขตเทศบาลมีความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยมากกว่าผู้ที่อาศัยนอกเขตเทศบาล จุดแข็งของผู้อาศัยในชนบทหรือนอกเขตเทศบาลคือ ความมั่นคงด้านกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมด้านกลิ่น เสียง ฝุ่นควัน ซึ่งสภาพแวดล้อมในชนบทดีกว่าในเขตเมือง ส่วนจุดเด่นของการอาศัยในเมืองคือด้านสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะการกำจัดขยะ ซึ่งกลุ่มผู้อาศัยในเขตเมืองได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าในเขตชนบทอย่างชัดเจน

4. **ภูมิภาค** ผู้อาศัยในภาคใต้เป็นกลุ่มที่มีความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยมากที่สุด ความมั่นคงปรากฏทั้งในแง่ของการเป็นเจ้าของและสภาพแวดล้อม ยกเว้นเพียงในด้านน้ำกิน-น้ำใช้ และส้วม ส่วนผู้ที่อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความมั่นคงโดยเฉลี่ยน้อยที่สุด ปัจจัยที่ทำให้ความมั่นคงด้านนี้ต่ำลงส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกด้าน น้ำกิน และเชื้อเพลิง การเป็นเจ้าของบ้านของกลุ่มประชากรวัยทำงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสถานภาพมั่นคงที่สุด

ผู้อาศัยในภาคเหนือมีความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยเป็นอันดับสองรองจากภาคใต้ จุดเด่นของความมั่นคงในมิตินี้ของภาคเหนือคือ วัสดุที่ใช้สร้างบ้านและสิ่งแวดล้อม ขณะที่ปัจจัยด้านเชื้อเพลิงที่ใช้และโดยเฉพาะด้านการกำจัดขยะเป็นจุดอ่อนของผู้อาศัยในภาคเหนือ

กลุ่มผู้มีความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยน้อยที่สุดสองกลุ่มคือ ผู้อาศัยในเขตพื้นที่ภาคกลาง และในเขตกรุงเทพ-ปริมณฑลตามลำดับ จุดอ่อนและจุดแข็งของสองพื้นที่นี้คล้ายคลึงกันคือ ขณะที่สิ่งอำนวยความสะดวกด้านน้ำดื่ม-น้ำใช้ การกำจัดขยะ แหล่งที่มาของแสงสว่างดี แต่อัตราการเป็นเจ้าของบ้าน และสภาพแวดล้อมด้านเสียง ฝุ่น-ควัน และกลิ่นกลับเป็นรองภูมิภาคอื่น ๆ

ตารางที่ 6.14 ความไม่เท่าเทียมทางความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย

ความไม่เท่าเทียมระหว่าง	การจำแนก	ค่าสัมประสิทธิ์โดยเฉลี่ย	ค่าสถิติเพื่อการอนุมาน
เพศ	ชาย	0.71	Mann-Whitney Test $Z = 3.20$ Sig. 0.000
	หญิง	0.70	
อายุ	15 – 25	0.70	Kruskal Wallis Test Chi-Square = 7.45 Sig. 0.059 ไม่มีนัยสำคัญ
	26 – 35	0.70	
	36 – 45	0.71	
	46 – 60	0.71	
พื้นที่	เมือง	0.71	Mann-Whitney Test $Z = -10.32$ Sig. 0.000
	ชนบท	0.70	
ภูมิภาค	เหนือ	0.71	Kruskal Wallis Test Chi-Square = 195.22 Sig. 0.000
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	0.69	
	กลาง	0.70	
	ใต้	0.72	
	กรุงเทพ-ปริมณฑล	0.70	

ความมั่นคงด้านสิทธิและความเป็นธรรม

ระดับความมั่นคงโดยรวม

ระดับความมั่นคงด้านสิทธิและความเป็นธรรมอยู่ในช่วง 0.21 ถึง 0.74 โดยมีระดับความมั่นคงเฉลี่ยเท่ากับ 0.70 ซึ่งใกล้เคียงกับค่าสัมประสิทธิ์สูงสุด ความแตกต่างของระดับความมั่นคงในกลุ่มประชากรมีน้อยมากเมื่อเทียบกับมิติอื่น ๆ ก่อนหน้านี้ ดังจะเห็นได้ว่าร้อยละ 95.3 หรือเกือบทั้งหมดของกลุ่มประชากรมีความมั่นคงในระดับปานกลาง และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเพียง 0.03 มีประชากรเพียงส่วนน้อยคือประมาณร้อยละ 4.7 ที่มีความมั่นคงต่ำ และไม่มีผู้มีความมั่นคงสูงในมิตินี้เลย (ตารางที่ 6.15)

ตารางที่ 6.15 การแจกแจงของตัวอย่างตามระดับความมั่นคงด้านสิทธิและความเป็นธรรม

ระดับความมั่นคง (สัมประสิทธิ์)	ความถี่	ร้อยละของตัวอย่าง	ขอบเขตและเกณฑ์เฉลี่ย ของค่าสัมประสิทธิ์
ต่ำ (0.65 ลงไป)	346	4.7	ต่ำสุด 0.21
ปานกลาง (0.651-0.75)	7,048	95.3	เฉลี่ย 0.70
สูง (0.751 ขึ้นไป)	-	-	สูงสุด 0.74
รวม	7,394	100.0	

หากพิจารณาในรายละเอียดของข้อมูลในภาพรวมแล้วจะพบประเด็นที่ควรสนใจใน ด้านนโยบายพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ ดังนี้

1. แม้ว่าคนส่วนใหญ่จะมีความมั่นคงด้านสิทธิและความเท่าเทียมในระดับปานกลาง แต่มีถิ่นที่แตกต่างจากมิติอื่น ๆ ที่ไม่มีผู้มีความมั่นคงระดับสูงอยู่เลย นอกจากนั้นตัวเลขผู้มีความมั่นคงต่ำในระดับร้อยละ 4.7 นั้น หากนำมาประมาณแล้วจะเป็นจำนวนประชากรวัยทำงานมากกว่า 1.5 ล้านคน ซึ่งเป็นจำนวนที่ไม่น้อยเลย
2. ประเด็นอื่น ๆ ที่ควรคำนึงถึงในมิตินี้ คือ
 - มีประชากรวัยทำงานประมาณร้อยละ 14ที่กำลังเผชิญกับปัญหาความคับข้องใจจากการถูกละเมิด เลือปฏิบัติ หรือปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม
 - ประชากรวัยทำงานประมาณร้อยละ 22 กำลังอยู่ในระหว่างการเป็นคดีฟ้องร้องกับบุคคล-นิติบุคคล ขณะที่อีกร้อยละ 1.3 กำลังอยู่ในระหว่างการเป็นคดีฟ้องร้องกับรัฐหรือบุคลากรของรัฐ

- นอกจากนั้นประชากรวัยทำงานประมาณร้อยละ 23.6 คิดว่าสังคมไทยยังขาดความเป็นธรรมไม่เท่าเทียม มีการกีดกันทางเพศและอื่น ๆ

ความไม่เท่าเทียมด้านสิทธิและความเป็นธรรม

ในเชิงเปรียบเทียบแล้ว การศึกษาพบข้อมูลดังนี้ (ตารางที่ 6.16)

1. สถานการณ์ความมั่นคงในมิตินี้ของเพศหญิงดีกว่าเพศชายเล็กน้อย โดยเพศหญิงอยู่ในภาวะคับข้องใจจากปัญหาความไม่เท่าเทียม การละเมิด และการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมน้อยกว่าเพศชาย ขณะเดียวกันก็เผชิญกับปัญหาการมีคดีฟ้องร้องกับบุคคล-นิติบุคคล น้อยกว่า นอกจากนั้นยังมีทัศนคติต่อสังคมไทยในมิติของความเท่าเทียมโดยเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มประชากรวัยทำงานเพศชาย อย่างไรก็ตามสาเหตุประการหนึ่งอาจเป็นเพราะสตรีไทยถูกสอนให้ยอมรับปัญหาทำนองนี้มากกว่าชาย จึงเผชิญปัญหาเหล่านี้ได้ดีกว่าเพศชาย

2. แม้ระดับความมั่นคงในมิตินี้ของกลุ่มอายุต่าง ๆ มีความใกล้เคียงกันแต่กลุ่มที่มีอายุ 26-35 ปี เป็นกลุ่มที่กำลังเผชิญกับปัญหาด้านสิทธิความเป็นธรรมมากกว่าประชากรวัยทำงานกลุ่มอายุอื่น ๆ ความแตกต่างปรากฏในประเด็นของความคับข้องใจจากการถูกละเมิด และทัศนคติที่มีต่อสังคมไทยด้านความเท่าเทียมมากกว่าในประเด็นอื่น การอยู่ในวัยที่เพิ่งเริ่มทำงานระยะแรก ตลอดจนวัยที่ยังไม่เป็นผู้ใหญ่เต็มที่น่าจะเป็นเหตุผลของความรู้สึกไม่มั่นคงในมิตินี้เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่มีอายุมากกว่า หรือกลุ่มที่มีอายุน้อยซึ่งในหลายกรณียังไม่มีภาระรับผิดชอบมากนัก

3. ผู้ที่อาศัยในเขตชนบทมีความมั่นคงในมิตินี้มากกว่าประชากรวัยทำงานที่อาศัยในเขตเมือง ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้ที่อาศัยในเขตชนบทเผชิญกับความคับข้องใจด้านปัญหาสิทธิและการละเมิดจากบุคคลต่าง ๆ ไม่มากเท่ากับผู้ที่อาศัยในเขตเมือง ขณะเดียวกันก็มีทัศนคติต่อสังคมไทยในมิติของสิทธิและความเป็นธรรมดีกว่า ปรากฏการณ์นี้อาจมีคำอธิบายทำนองเดียวกับในข้อที่ 1 กล่าวคือ คนในเขตชนบทอาจถูกขัดเกล่าให้ยอมรับความไม่เท่าเทียมมากกว่าคนที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง ดังนั้นจึงสะท้อนปัญหาให้รับรู้ได้น้อยกว่า แต่ก็อาจเป็นไปได้เช่นกันที่สิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ-สังคม-วัฒนธรรม อาจทำให้มีความสมานฉันท์ในสังคมชนบทมากกว่า ปัญหาการละเมิดและทัศนคติในเชิงลบต่อสังคมไทยด้านสิทธิ-ความเป็นธรรม จึงปรากฏน้อยกว่าในสังคมชนบทเมื่อเปรียบเทียบกับสังคมเมืองที่สภาพบีบคั้น และระดับความตระหนัก-ตื่นตัวด้านสิทธิความเป็นธรรมมากกว่า

4. สิ่งที่น่าจะคาดหมายเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความมั่นคงด้านสิทธิ-ความเป็นธรรมระหว่างภูมิภาค คือ ประชากรวัยทำงานในภาคใต้น่าจะประสบปัญหาหรือตระหนักในปัญหามิติดี้นี้มากที่สุด ซึ่งผลการวิเคราะห์สนับสนุนการคาดหมายข้างต้นโดยสัมประสิทธิ์ความมั่นคงของประชากรวัยทำงานในภาคใต้อยู่ในระดับต่ำกว่าทุกภาค นอกจากนั้นการพิจารณาเป็นรายด้านคงบ่งบอกไปในทิศทางเดียวกันคือ กลุ่มประชากรในภาคใต้มีความสมดุลหรือมีความมั่นคงในทุกด้านต่ำกว่าในทุกภาค สำหรับประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและโดยเฉพาะภาคเหนือมีความมั่นคงในมิตินี้สูงกว่าประชากรในภาคกลางและโดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 6.16 ความไม่เท่าเทียมด้านความมั่นคงด้านสิทธิและความเป็นธรรม

ความไม่เท่าเทียมระหว่าง	การจำแนก	ค่าสัมประสิทธิ์โดยเฉลี่ย	ค่าสถิติเพื่อการอนุมาน
เพศ	ชาย	0.70	Mann-Whitney Test Z = -5.07 Sig. 0.000
	หญิง	0.71	
อายุ	15 – 25	0.71	Kruskal Wallis Test Chi-Square = 20.39 Sig. 0.000
	26 – 35	0.70	
	36 – 45	0.71	
	46 – 60	0.71	
พื้นที่	เมือง	0.70	Mann-Whitney Test Z = -10.01 Sig. 0.000
	ชนบท	0.71	

ความไม่เท่าเทียม ระหว่าง	การจำแนก	ค่าสัมประสิทธิ์โดยเฉลี่ย	ค่าสถิติเพื่อการอนุมาน
ภูมิภาค	เหนือ	0.71	Kruskal Wallis Test Chi-Square = 155.11 Sig. 0.000
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	0.71	
	กลาง	0.70	
	ใต้	0.69	
	กรุงเทพ-ปริมณฑล	0.70	

ประเด็นที่ต้องกล่าวอีกครั้งหนึ่งคือ ความไม่มั่นคงในมิตินี้ ในหลายกรณีเกิดจากระดับความตื่นตัวหรือความตระหนักในสิทธิจึงทำให้ความสมดุลที่มีอยู่เสียไปและกลายเป็นความรู้สึกไม่มั่นคง ความตื่นตัวและความตระหนักมีสาเหตุจากการเรียนรู้ไปจนถึงวัฒนธรรมของประชากรซึ่งทำให้ประชากรกลุ่มหนึ่ง (คือ ภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ) มีความอดทนหรือไม่รู้สึกรำคาญเป็นปัญหาขณะที่ประชากรอีกกลุ่มหนึ่ง (คือในภาคใต้และในกรุงเทพ-ปริมณฑล) กำลังคิดว่าสถานการณ์เดียวกันนั้นเป็นปัญหา

ความมั่นคงด้านสังคม - วัฒนธรรม

ระดับความมั่นคงโดยรวม

ขอบเขตของค่าสัมประสิทธิ์ความมั่นคงในมิตินี้อยู่ระหว่าง 0.53 ถึง 0.99 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.70 การแจกแจงของประชากรวัยทำงานตามระดับความมั่นคงมีลักษณะปกติชัดเจนกว่ามิติอื่น ๆ โดยประมาณร้อยละ 53.2 มีระดับความมั่นคงระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มผู้มีความมั่นคงสูงและต่ำมีขนาดใกล้เคียงกันคือ ประมาณร้อยละ 23 (ตารางที่ 6.17)

ตารางที่ 6.17 การแจกแจงของตัวอย่างตามระดับความมั่นคงด้านสังคม-วัฒนธรรม

ระดับความมั่นคง (สัมประสิทธิ์)	ความถี่	ร้อยละของตัวอย่าง	ขอบเขตและเกณฑ์เฉลี่ย ของค่าสัมประสิทธิ์
ต่ำ (0.65 ลงไป)	1,662	23.0	ต่ำสุด 0.53
ปานกลาง (0.651-0.75)	3,836	53.2	เฉลี่ย 0.70
สูง (0.751 ขึ้นไป)	1,713	23.8	สูงสุด 0.99
รวม	7,211	100.0	

ปัญหาเชิงนโยบายความมั่นคงของมนุษย์ที่ควรให้ความสำคัญคือ

1. การส่งเสริมการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มนับแต่อดีตจนปัจจุบันดูจะยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรประมาณ 3 ทศวรรษมาแล้วที่มีผู้ศึกษาพบว่า (Moore, 1974, p. 10)

ความเป็นปัจเจกชนนิยมของคนไทยสะท้อนให้เห็นจากระบบสังคมที่มีองค์กรที่เป็นทางการอยู่เพียงไม่กี่แห่ง คนไทยไม่ใช่เป็นชาติของการรวมกลุ่ม (The Thais are not a nation of joiners) สหภาพแรงงาน สมาคมวิชาชีพ ชมรม... มีจำนวนนับได้ และมีความสำคัญเพียงเล็กน้อย...

การศึกษาครั้งนี้ยังคงพบปัญหาเดียวกับมัวร์กล่าวไว้ โดยประชากรวัยทำงานมากกว่าร้อยละ 80 ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มหรือชมรมใด ๆ ดังนั้นระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มและชมรมในลักษณะที่เป็นทางการจึงพลอยลดน้อยลงด้วย

2. แม้ประชากรวัยทำงานจะมีเวลาปลอดจากภารกิจโดยเฉลี่ยประมาณ 2 ชั่วโมงต่อวัน แต่ประชากรกลุ่มนี้ใช้เวลาโดยเฉลี่ยประมาณน้อยกว่า 7 นาทีในการสวดมนต์หรือทำจิตใจให้สงบ ขณะเดียวกันประมาณร้อยละ 33 ของประชากรกลุ่มนี้ปฏิบัติศาสนกิจน้อย หรือแทบจะไม่ได้ไปร่วมปฏิบัติเลย ส่วนอีกประมาณร้อยละ 17 แทบไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมสังคม-วัฒนธรรมของชุมชนเลย

ความไม่เท่าเทียมด้านสังคม-วัฒนธรรม (ตารางที่ 6.18)

1. ในภาพรวมแล้วประชากรวัยทำงานเพศชายและหญิงมีความแตกต่างด้านสังคม-วัฒนธรรมน้อยมาก แต่หากพิจารณาเป็นรายประเด็นแล้วจะพบข้อมูลที่แสดงถึงความไม่เท่าเทียมในบางแง่มุมกล่าวคือ เพศชายมีเวลาปลอดจากภารกิจและเวลาที่ใช้ติดตามข่าวสารด้านสังคม-วัฒนธรรมโดยเฉลี่ยมากกว่าเพศหญิง ขณะที่ประชากรวัยทำงานเพศหญิงใช้เวลา

สวดมนต์-ทำจิตใจให้สงบ การปฏิบัติศาสนกิจและการร่วมกิจกรรมสังคม-วัฒนธรรมของชุมชนมากกว่าเพศชาย

2. ประชากรวัยทำงานที่มีอายุมาก คือ อายุ 36-60 ปี โดยเฉพาะกลุ่มที่มีอายุ 46 ปีขึ้นไปมีความมั่นคงในมิตินี้มากกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อย ระดับความมั่นคงโดยรวมที่สูงกว่านี้เกิดจากการใช้เวลาในการสวดมนต์-ทำจิตใจให้สงบ การปฏิบัติศาสนกิจ การเป็นสมาชิกกลุ่ม-ชมรม และการร่วมกิจกรรมสังคม-วัฒนธรรมของชุมชนมากกว่า ขณะที่เวลาปลอดจากภารกิจและเวลาในการติดตามข่าวสารสังคม-วัฒนธรรมของกลุ่มที่ว่ำนี้น้อยกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า

3. ลักษณะเด่นของสังคมเมืองคือ การที่ประชากรวัยทำงานมีเวลาปลอดจากภารกิจมากกว่ากลุ่มที่อาศัยในเขตชนบท ประชากรเหล่านี้มักจะใช้เวลาไปเพื่อการพักผ่อนและแสวงหาความสงบในลักษณะปัจเจกมากกว่ากลุ่มคนในชนบท เพราะประชากรวัยทำงานในเขตเมืองนิยมที่จะติดตามข่าวสารสังคม-วัฒนธรรมและสวดมนต์หรือทำจิตใจให้สงบเป็นส่วนตัวมากกว่าคนในชนบท ในทางตรงข้ามประชากรวัยทำงานในชนบทนิยมใช้เวลาร่วมกิจกรรมสังคม-วัฒนธรรมเป็นกลุ่มมากกว่า โดยเฉพาะการเข้าร่วมปฏิบัติศาสนกิจ ร่วมกิจกรรมของกลุ่ม-ชมรมและกิจกรรมสังคม-วัฒนธรรมของชุมชนมากกว่ากลุ่มที่อาศัยในเมือง

4. เมื่อเปรียบเทียบระหว่างภูมิภาคแล้ว ประชากรวัยทำงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความมั่นคงในมิตินี้มากที่สุด จุดเด่นของภาคนี้คือ การร่วมปฏิบัติศาสนกิจและกิจกรรมสังคม-วัฒนธรรมของชุมชน ประชากรวัยทำงานในภาคเหนือ และภาคใต้มีระดับความมั่นคงด้านสังคม-วัฒนธรรมใกล้เคียงกันแต่มีจุดเด่นต่างกัน กลุ่มภาคเหนือมีความเด่นในแง่ของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม-ชมรม ขณะที่ภาคใต้มีข้อที่แตกต่างไปคือใช้เวลาสวดมนต์-ทำใจให้สงบมากกว่า

ตารางที่ 6.18 ความไม่เท่าเทียมด้านความมั่นคงด้านสังคม-วัฒนธรรม

ความไม่เท่าเทียมระหว่าง	การจำแนก	ค่าสัมประสิทธิ์โดยเฉลี่ย	ค่าสถิติเพื่อการอนุมาน
เพศ	ชาย	0.70 (1)	Mann-Whitney Test Z = -3.16 Sig. 0.002
	หญิง	0.70 (5)	

ความไม่เท่าเทียม ระหว่าง	การจำแนก	ค่าสัมประสิทธิ์โดยเฉลี่ย	ค่าสถิติเพื่อการอนุมาน
อายุ	15 – 25	0.69	Kruskal Wallis Test
	26 – 35	0.69	Chi-Square = 151.38
	36 – 45	0.71	Sig. 0.000
	46 – 60	0.72	
พื้นที่	เมือง	0.69	Mann-Whitney Test Z = -11.52
	ชนบท	0.71	Sig. 0.000
ภูมิภาค	เหนือ	0.71	Kruskal Wallis Test
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	0.72	Chi-Square = 328.89
	กลาง	0.68	Sig. 0.000
	ใต้	0.71	
	กรุงเทพ-ปริมณฑล	0.69	

ประชากรวัยทำงานในเขตกรุงเทพ-ปริมณฑลเป็นตัวแทนของคุณลักษณะของการแสวงหาความมั่นคงในรูปแบบปัจเจกของสังคมเมืองที่กล่าวมาในข้อ 3 กล่าวคือ มีเวลาว่างติดตามข่าวสารด้านสังคม-วัฒนธรรม และใช้เวลาในการสวดมนต์-ทำจิตใจให้สงบมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ แต่การแสดงออกในลักษณะกิจกรรมกลุ่มกลับต่ำกว่า สำหรับภาคกลางซึ่งประชากรวัยทำงานมีความมั่นคงเฉลี่ยในมิตินี้ต่ำที่สุดนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรในกรุงเทพ-ปริมณฑล เพียงแต่ความมั่นคงที่เป็นปัจเจกน้อยกว่าเขตกรุงเทพ-ปริมณฑล ในทางตรงข้ามกลับมี

ระดับของการแสวงหาความมั่นคงในลักษณะกลุ่ม อาทิ กิจกรรมกลุ่ม ปฏิบัติศาสนกิจ มากกว่าประชากรในกรุงเทพ-ปริมณฑล (แต่ต่ำกว่าของภูมิภาคอื่น ๆ)

ความมั่นคงด้านการสนับสนุนทางสังคม

ระดับความมั่นคงโดยรวม

ขอบเขตของความมั่นคงอยู่ในระดับ 0.18 ถึง 0.86 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.70 มากกว่าร้อยละ 60 ของประชากรวัยทำงานมีความมั่นคงในระดับปานกลาง สัดส่วนของผู้ที่มีความมั่นคงสูงในมิตินี้มากกว่ากลุ่มที่มีความมั่นคงต่ำ คือ มีอยู่ประมาณร้อยละ 20 เปรียบเทียบกับประมาณร้อยละ 16 ในกลุ่มที่มีความมั่นคงต่ำ

ตารางที่ 6.19 การแจกแจงของตัวอย่างตามระดับความมั่นคงด้านการดำรงชีวิตทางสังคม

ระดับความมั่นคง (สัมประสิทธิ์)	ความถี่	ร้อยละของตัวอย่าง	ขอบเขตและเกณฑ์เฉลี่ย ของค่าสัมประสิทธิ์
ต่ำ (0.65 ลงไป)	1,183	16.1	ต่ำสุด 0.18
ปานกลาง (0.651-0.75)	4,694	63.8	เฉลี่ย 0.70
สูง (0.751 ขึ้นไป)	1,480	20.1	สูงสุด 0.86
รวม	7,357	100.0	

จุดเด่นของสังคมไทยในมิตินี้คือ ความหนาแน่นของสถานที่หรือหน่วยงานที่ประชากรวัยทำงานสามารถเข้าถึงบริการหรือขอรับความช่วยเหลือได้ภายในเวลา 30 นาที การสำรวจครั้งนี้พบว่าประมาณร้อยละ 82.7 ของประชากรสามารถเข้าถึงหน่วยงานที่ให้บริการสังคม หรือสวนสาธารณะ หรือเพื่อนบ้านที่ใกล้ที่สุดภายในระยะเวลา 30 นาทีได้ไม่น้อยกว่า 4 แห่ง แต่ขณะเดียวกันก็มีประชากรวัยทำงานอีกประมาณร้อยละ 1 หรือมากกว่า 300,000 คนที่อาศัยอย่างโดดเดี่ยวโดยไม่สามารถถึงบ้านที่ใกล้ที่สุด วัด สถานีตำรวจ หรืออื่น ๆ ได้ภายใน 30 นาที

ข้อที่น่าเป็นห่วงคือการช่วยเหลือจากบุคคลอื่นที่การสำรวจพบว่าประชากรวัยทำงานประมาณร้อยละ 13 หรือเกือบ 4 ล้านคนที่ตอบว่า “ไม่มีใครเลยที่จะให้ความช่วยเหลือได้ในยามที่เดือดร้อน” โชคดีที่เครือข่ายยังเป็นบุคคลที่สามารถพึ่งพิงได้บ้างในยามเดือดร้อน โดยประมาณร้อยละ 40-48 ที่ตอบว่าสามารถขอความช่วยเหลือจากญาติหรือพ่อแม่-พี่น้องได้

กลุ่มเป้าหมายของการสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่งคือ ผู้ที่ไม่มีความสุขในชีวิตหรือรู้สึกด้อยค่า แม้คนไทยเกือบทั้งหมดไม่ได้กำลังเผชิญกับปัญหานี้ แต่มี

ประชากรวัยทำงานจำนวนหนึ่งคือประมาณร้อยละ 3.2 (หรือเกือบ 1 ล้านคน) ที่ตอบว่าไม่มีความสุขในชีวิต ขณะที่ประมาณร้อยละ 1.4 หรือมากกว่า 450,000 คน ที่รู้สึกไร้คุณค่าในชีวิต หากย้อนไปดูปรัชญาของกระทรวงแล้วประเด็นนี้ถือเป็นโจทย์สำคัญที่ต้องแก้ไขแม้จะเป็นคนส่วนน้อยก็ตาม

ความไม่เท่าเทียมด้านการสนับสนุนทางสังคม

ในเชิงเปรียบเทียบแล้วค่าสัมประสิทธิ์ความมั่นคงของมนุษย์บ่งบอกถึงระดับความไม่เท่าเทียม (ตารางที่ 6.20) ดังนี้

1. ประชากรวัยทำงานเพศหญิงมีความมั่นคงในมิตินี้น้อยกว่าเพศชาย สาเหตุของความไม่มั่นคงทางประชากรวัยทำงานเพศหญิงคือ ความรู้สึกไร้บุคคลที่สามารถพึ่งพิงได้และความสามารถที่จะใช้หรือเข้าถึงบริการความมั่นคงทางสังคมภายในเวลาที่รวดเร็ว ซึ่งสตรีกลุ่มนี้ประสบปัญหามากกว่าเพศชาย ดังนั้นแม้จะเป็นกลุ่มประชากรวัยทำงานแต่กลุ่มสตรียังคงเป็นเป้าหมายของการเสริมสร้างความมั่นคง

2. นอกจากสตรีแล้วประชากรวัยทำงานที่มีอายุมาก (46 ปีขึ้นไป) เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ยังด้อยความมั่นคงด้านการสนับสนุนทางสังคมเมื่อเทียบกับกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า สาเหตุสำคัญของความไม่มั่นคงคล้ายกับกลุ่มสตรี คือ ขาดบุคคลที่สามารถพึ่งพิงได้เป็นสำคัญ นอกจากนั้นความรู้สึกขาดความสุขและไร้คุณค่าในชีวิตโดยเฉลี่ยของประชากรวัยทำงานที่มีอายุ 46 ปีขึ้นไปยังต่ำกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ

3. ประชากรวัยทำงานที่อาศัยในเขตเมืองขาดความเท่าเทียมในมิตินี้เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่อาศัยในเขตชนบท แม้ว่าโดยเฉลี่ยแล้วทั้งสองกลุ่มมีระดับเฉลี่ยของคุณค่าในชีวิตเท่ากัน แต่สิ่งที่คนในเขตเมืองเมื่อเทียบกับกลุ่มคนในชนบท คือ บุคคลที่สามารถพึ่งพิงได้ในยามเดือดร้อน นอกจากนั้นความรู้สึกเป็นสุขในชีวิตของประชากรวัยทำงานในเขตเมืองโดยเฉลี่ยยังต่ำกว่าผู้ที่อาศัยในเขตชนบท ทั้ง ๆ ที่ในเขตเมืองมีหน่วยงานที่ให้บริการด้านความมั่นคงในชีวิตและเคสสถานอยู่อย่างหนาแน่น แต่ความสามารถในการไปถึงหน่วยงานเหล่านี้ภายใน 30 นาทีกลับไม่แตกต่างไปจากในเขตชนบท ปัญหาด้านการจรรยาบรรณจะเป็นคำอธิบายในประเด็นนี้

ตารางที่ 6.20 ความไม่เท่าเทียมด้านความมั่นคงด้านการสนับสนุนทางสังคม

ความไม่เท่าเทียมระหว่าง	การจำแนก	ค่าสัมประสิทธิ์โดยเฉลี่ย	ค่าสถิติเพื่อการอนุมาน
เพศ	ชาย	0.71	Mann-Whitney Test $Z = -4.20$ Sig. 0.000
	หญิง	0.70	
อายุ	15 – 25	0.71	Kruskal Wallis Test Chi-Square = 82.42 Sig. 0.000
	26 – 35	0.71	
	36 – 45	0.71	
	46 – 60	0.69	
พื้นที่	เมือง	0.69	Mann-Whitney Test $Z = -3.41$ Sig. 0.001
	ชนบท	0.71	
ภูมิภาค	เหนือ	0.70	Kruskal Wallis Test Chi-Square = 266.65 Sig. 0.000
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	0.71	
	กลาง	0.70	
	ใต้	0.72	
	กรุงเทพ-ปริมณฑล	0.69	

4. การเปรียบเทียบระหว่างภูมิภาคแสดงให้เห็นว่าประชากรวัยทำงานในภาคใต้มีความได้เปรียบในมิตินี้มากกว่าประชากรในภูมิภาคอื่น ๆ ตามปกติเป็นที่รับรู้ว่าการภาคใต้มีระดับของการรักเพื่อนพ้องและคำนึงถึงศักดิ์ศรีสูงกว่าประชากรในภูมิภาคอื่น ๆ การสำรวจครั้งนี้ยังคงยืนยันภาพพจน์ดังกล่าว ความสามารถในการพึ่งพิงบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็น พ่อ-แม่ พี่น้อง และที่สำคัญคือเพื่อน รวมทั้งเพื่อนบ้านของกลุ่มประชากรในภาคใต้มีมากกว่าในภูมิภาคอื่น ๆ อย่างชัดเจน และแม้กลุ่มนี้ไม่ได้มีความสุขโดยเฉลี่ยสูงสุด แต่ในด้านคุณค่าในชีวิตแล้ว กลุ่มประชากรในภาคใต้เป็นกลุ่มที่รู้สึกในคุณค่าของตนเองมากที่สุด

กลุ่มประชากรวัยทำงานที่เผชิญปัญหาในมิตินี้มากที่สุดคือ ประชากรวัยทำงานในกรุงเทพ-ปริมณฑล ซึ่งมีความมั่นคงในมิตินี้ต่ำที่สุด ปัญหาความไม่มั่นคงของกลุ่มในเขตกรุงเทพ-ปริมณฑลเป็นไปในลักษณะเดียวกับในเขตเมืองที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยเฉพาะในประเด็น ‘บุคคลที่สามารถพึ่งพิงได้ในยามเดือดร้อน’ สิ่งที่คุณกลุ่มนี้ขาดมากที่สุดคือเพื่อน และที่สำคัญคือเพื่อนบ้าน นอกเหนือไปจากมีข้อเสียเปรียบในด้านอื่น ๆ ทำนองเดียวกับที่กล่าวมาแล้วในข้อ 3

ความมั่นคงด้านการเมืองและธรรมาภิบาล

ระดับความมั่นคงโดยรวม

ขอบเขตของความมั่นคงในมิตินี้อยู่ระหว่าง 0.12 ถึง 0.85 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.70 การแจกแจงของประชากรตามระดับความมั่นคงปรากฏในตารางที่ 6.21

ตารางที่ 6.21 การแจกแจงของตัวอย่างตามระดับความมั่นคงด้านการเมืองและธรรมาภิบาล

ระดับความมั่นคง (สัมประสิทธิ์)	ความถี่	ร้อยละของตัวอย่าง	ขอบเขตและเกณฑ์เฉลี่ยของค่าสัมประสิทธิ์
ต่ำ (0.65 ลงไป)	1,164	15.8	ต่ำสุด 0.12
ปานกลาง (0.651-0.75)	4,304	58.4	เฉลี่ย 0.70
สูง (0.751 ขึ้นไป)	1,901	25.8	สูงสุด 0.85
รวม	7,369	100.0	

โดยภาพรวมแล้วความตระหนักในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชากรวัยทำงานอยู่ในระดับสูง คือ ประมาณร้อยละ 92

ต่างเห็นถึงความสำคัญในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียง ปัญหาสำคัญเกี่ยวข้องกับการแสดงพฤติกรรม โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองต่าง ๆ ของกลุ่มยังไม่สูงมากนัก

ธรรมาภิบาลเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ควรพิจารณา ทั้งนี้เพราะประชากรวัยทำงานจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ได้รับความเป็นธรรมในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ ไม่รู้สึกไว้วางใจเจ้าหน้าที่รัฐ และเชื่อว่าหน่วยงานของรัฐยังขาดความโปร่งใส สัดส่วนของประชากรที่มีความคิดเห็นดังกล่าวมีประมาณร้อยละ 14 18 และ 26 ตามลำดับ

ความไม่เท่าเทียมด้านการเมืองและธรรมาภิบาล

โดยสรุปกล่าวได้ว่าความไม่มั่นคงด้านการเมืองและธรรมาภิบาลของเพศชายและหญิงไม่แตกต่างกัน ความไม่เท่าเทียมปรากฏในกรณีของการเปรียบเทียบระหว่างอายุ พื้นที่ และภูมิภาค โดยประชากรในกลุ่มอายุมากคือ 36-45 และ 46-60 ปี มีความมั่นคงมากกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อยกว่านี้ ขณะที่ประชากรวัยทำงานที่อาศัยในเขตชนบทกลับมีความมั่นคงด้านการเมืองและธรรมาภิบาล มากกว่าผู้ที่อาศัยในเขตเมือง การเปรียบเทียบความมั่นคงระหว่างภูมิภาค แสดงผลสอดคล้องกับการเปรียบเทียบระหว่างเมืองกับชนบท โดยกรุงเทพ-ปริมณฑลและภาคกลางเป็นตัวแทนของเมืองที่มีความมั่นคงต่ำกว่า ขณะที่ภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ และได้เป็นกลุ่มตัวแทนของภาคชนบทที่มีความมั่นคงทางการเมืองและธรรมาภิบาลสูงกว่า (ตารางที่ 6.22)

ตารางที่ 6.22 ความไม่เท่าเทียมของความไม่มั่นคงด้านการเมืองและธรรมาภิบาล

ความไม่เท่าเทียมระหว่าง	การจำแนก	ค่าสัมประสิทธิ์โดยเจลิย	ค่าสถิติเพื่อการอนุมาน
เพศ	ชาย	0.70	Mann-Whitney Test $Z = -1.15$
	หญิง	0.70	Sig. 0.247 ไม่มีนัยสำคัญ

ความไม่เท่าเทียม ระหว่าง	การจำแนก	ค่าสัมประสิทธิ์โดยเฉลี่ย	ค่าสถิติเพื่อการอนุมาน
อายุ	15 – 25	0.69	Kruskal Wallis Test
	26 – 35	0.69	Chi-Square = 80.13
	36 – 45	0.71	Sig. 0.000
	46 – 60	0.71	
พื้นที่	เมือง	0.69	Mann-Whitney Test Z = -13.07
	ชนบท	0.71	Sig. 0.000
ภูมิภาค	เหนือ	0.70	Kruskal Wallis Test
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	0.72	Chi-Square = 409.68
	กลาง	0.68	Sig. 0.000
	ใต้	0.70	
	กรุงเทพ-ปริมณฑล	0.68	

ความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม

ระดับความมั่นคงโดยรวม

ก่อนหน้านี้ได้นำเสนอถึงความมั่นคงในแต่ละมิติแยกออกจากกัน แต่ในส่วนนี้จะกล่าวถึงความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมหรือเป็นดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ (CHSI) ที่บ่งบอกถึงระดับมากน้อยของ**ความมั่นคงทุกมิติ**ประกอบกัน CHSI ได้จากการนำค่าคะแนนของทุกมิติถ่วงน้ำหนักด้วยการให้ความสำคัญจากประชากรวัยทำงานแล้ว (ดูส่วนแรกของบทนี้) การวิเคราะห์หา

CHSI ของกลุ่มประชากรวัยทำงานพบว่าขอบเขตความมั่นคงอยู่ระหว่าง 0.4 ถึง 0.94 โดยมีค่าเฉลี่ยประมาณ 0.71 การแจกแจงของประชากรพบว่าประมาณร้อยละ 54.6 มีความมั่นคงระดับปานกลาง ร้อยละ 26.4 มีความมั่นคงสูง ขณะที่ประชากรวัยทำงานอีกประมาณร้อยละ 18.9 มีระดับความมั่นคงของมนุษย์ต่ำ (ตารางที่ 6.23)

ตารางที่ 6.23 การแจกแจงของประชากรวัยทำงานตามระดับความมั่นคงของมนุษย์

ระดับความมั่นคง (สัมประสิทธิ์)	ความถี่	ร้อยละของตัวอย่าง	ขอบเขตและเกณฑ์เฉลี่ย ของค่าสัมประสิทธิ์
ต่ำ (0.65 ลงไป)	1,108	18.9	ต่ำสุด 0.04
ปานกลาง (0.651-0.75)	3,196	54.6	เฉลี่ย 0.71
สูง (0.751 ขึ้นไป)	1,547	26.4	สูงสุด 0.94
รวม	5,851*	100.0	

*เรคคอร์ดที่จะนำมาวิเคราะห์ต้องมีค่าสัมประสิทธิ์ครบทั้งสี่ด้าน ดังนั้นจึงมีเรคคอร์ดเป็นจำนวนมากที่ต้องถูกตัดทิ้งไป
จำนวนเรคคอร์ดที่เหลือจึงมีน้อยกว่าการวิเคราะห์ก่อนหน้านี้ที่แยกเป็นอิสระจากกัน

ตัวทำนายความมั่นคงของมนุษย์

คำถามที่ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ นักวางแผนทางสังคม นักวิชาการ ไปจนถึงคนทั่วไปที่ไม่ได้ทำงานในด้านนี้ให้ความสนใจ และต้องการทราบคำตอบมากที่สุดประการหนึ่งคือ “อะไรคือตัวบ่งบอกหรือทำนายความสุขหรือการกินดีอยู่ดีของชีวิต” ความสุขในชีวิตและการกินดีอยู่ดีในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือสิ่งที่เรียกเสียใหม่ว่า ‘ความมั่นคงของมนุษย์’ คำถามหรือข้อสงสัยที่ธรรมดาและง่ายกว่านี้คือ “ถ้ารวยแล้วจะมีความสุขจริงหรือไม่?” คำถามและข้อสงสัยเหล่านี้มีผู้พยายามให้คำอธิบายในเชิงเหตุผลทั้งในทางโลกและทางธรรมอยู่มากมาย แต่ผู้ฟังฟังแล้วก็ยังไม่คลายความสงสัยหรือไม่ก็ยังไม่ได้เพราะสภาพสังคมแวดล้อมหล่อหลอมจนทำให้ค่านิยมที่เกิดขึ้น ขัดแย้งกับคำอธิบายและเหตุผลที่ได้ยินได้ฟังอยู่เนือง ๆ บางทีผลการศึกษาที่จะนำเสนอต่อไปนี้อาจจะช่วยให้เกิดความกระจ่างในประเด็นนี้มากขึ้น

ผลการศึกษาที่จะใช้สนับสนุนคำอธิบายที่จะกล่าวต่อไปได้จากการนำค่าดัชนีในแต่ละมิติของตัวอย่างมาสัมพันธ์กับดัชนีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมที่ถ่วงน้ำหนักแล้ว ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่พบแสดงไว้ในตารางที่ 6.24 ค่าสัมประสิทธิ์เหล่านั้นสามารถให้ข้อสรุปเกี่ยวกับตัวทำนายความมั่นคงของมนุษย์ได้ดังนี้

1. ความมั่นคงด้าน**ครอบครัว**และด้าน**สุขภาพ**เป็นตัวทำนายที่ดีของความสุขในชีวิตหรือความมั่นคงของมนุษย์ กล่าวง่าย ๆ ก็คือ ผู้ที่มีความสุขในครอบครัวและ/หรือมีสุขภาพกาย-จิตที่ดีจะมีโอกาสเป็นบุคคลที่มีความมั่นคงของมนุษย์ ข้อสรุปนี้และที่จะกล่าวเป็นข้อสรุปต่อไปไม่ได้เน้นการสรุปในเชิงเหตุผลว่าการมีความสุขในครอบครัวและการมีสุขภาพกาย-จิตที่ดีเป็นสาเหตุของความสุขของชีวิต เพียงแต่กำลังชี้ให้เห็นว่าโดยเฉลี่ยรวมแล้วผู้มีความสุขในครอบครัวและมีความสุขภาพที่ดีมีโอกาสที่จะมีความสุขในชีวิต

2. ตัวทำนายที่พอจะยอมรับได้อีก 4 ตัว คือ สถานภาพด้านการมีงานทำและรายได้ ความมั่นคงส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคม และค่านิยมทางการเมืองและธรรมาภิบาล ดังนั้น ผลการศึกษาเชิงประจักษ์ช่วยยืนยันความเชื่อที่ว่า “คนรวยไม่ใช่จะมีความสุข” และ “การทำให้รวย (พัฒนาเศรษฐกิจ) แล้วไม่ได้สร้างความสุขหรือความมั่นคงของมนุษย์”

3. ตัวทำนายความมั่นคงของมนุษย์ที่ใช้ได้ไม่ดี 4 ตัว ได้แก่ ความมั่นคงด้านการศึกษา ที่อยู่อาศัย สิทธิและความเป็นธรรม และความมั่นคงด้านสังคม-วัฒนธรรม

4. ความมั่นคงทั้ง 10 มิติ (ไม่รวมความมั่นคงโดยรวมที่กล่าวใน 3 ข้อข้างต้น) ค่อนข้างเป็นอิสระจากกันกล่าวคือไม่ใช่ตัวทำนายที่ดีของกันและกัน *(ดูค่า Tolerance และ VIF ในตารางที่ 6.25) เช่น การมีความมั่นคงด้านการมีงานทำและรายได้ใช้เป็นตัวทำนายสุขภาพอนามัย หรือความสุขด้านครอบครัวไม่ได้ เป็นต้น

ข้อค้นพบข้างต้นไม่ได้หมายความว่าความมั่นคงในแต่ละมิติ (โดยเฉพาะในข้อ 3) ไม่สำคัญสำหรับการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ ในทางตรงข้ามสิ่งที่ค้นพบช่วยให้ทิศทางในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์โดยเฉพาะเมื่อนำมาสังเคราะห์กับประเด็นที่จะกล่าวต่อไป รายละเอียดของยุทธศาสตร์จะกล่าวในส่วนของกรอบการประยุกต์ใช้ผลการวิจัยในงานพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์

* ผู้อ่านต้องไม่สับสนกับการรายงานค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างค่าดัชนีทั้งสิบด้านในตารางที่ 6.24 โดยเฉพาะค่าที่สำคัญ ค่านี้สำคัญข้างต้นเพียงแต่บ่งบอกว่าค่าสหสัมพันธ์ซึ่งมีค่าต่ำ นั้น มีโอกาสเป็นจริงกับประชากร อิทธิพลสำคัญที่ทำให้ค่าสหสัมพันธ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ที่มีค่าต่ำแต่ปรากฏนัยสำคัญ คือขนาดตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ของการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งบางกรณีมากกว่า 7,000 คน การพิจารณาความเป็นอิสระของตัวแปรอิสระอันได้แก่ ความมั่นคงทั้ง 10 ด้าน ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขพื้นฐานหนึ่งของการสร้างโมเดลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เชิงซ้อน คือค่า Tolerance (หรือ VIF) โดยค่าที่เข้าใกล้ 1 บ่งบอกว่าปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่เหลือ ไม่สามารถทำนายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระที่กำลังพิจารณานั้น ๆ ได้ดีหรือตัวแปรเป็นอิสระจากกัน ค่า Tolerance ที่นำเสนอเฉพาะในโมเดลที่ 10 ที่เลือกใช้นั้นทุกค่าล้วนเข้าใกล้ 1 ทั้งสิ้น ผู้สนใจเกี่ยวกับประเด็นนี้ให้ศึกษาได้จากตำราสถิติทั่วไป

ตารางที่ 6.24 สหสัมพันธ์ระหว่างแต่ละมิติและระหว่างแต่ละมิติกับความมั่นคงของมนุษย์

		<i>employment</i>	<i>family</i>	<i>health</i>	<i>education</i>	<i>personal security</i>	<i>housing</i>	<i>rights and equity</i>	<i>socio-cultural</i>	<i>politics and governance</i>	<i>social support</i>	<i>weighted HSISQ</i>
<i>employment</i>	<i>Pearson Correlation</i>	1	.139**	.012	.052**	.062**	.109**	.017	-.018	.044**	.136**	.490**
	<i>Sig. [2-tailed]</i>	-	.000	.330	.000	.000	.000	.165	.136	.000	.000	.000
	<i>N</i>	6802	6748	6708	6730	6773	6324	6760	6680	6745	6771	5905
<i>family</i>	<i>Pearson Correlation</i>	.139**	1	.252**	.066**	.222**	.097**	.088**	.154**	.305**	.276**	.683**
	<i>Sig. [2-tailed]</i>	.000	-	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
	<i>N</i>	6748	7384	7280	7303	7355	6849	7339	7240	7322	7349	5905
<i>health</i>	<i>Pearson Correlation</i>	.012	.252**	1	.128**	.181**	.138**	.095**	.125**	.193**	.234**	.624**
	<i>Sig. [2-tailed]</i>	.330	.000	-	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
	<i>N</i>	6708	7280	7334	7255	7304	6807	7288	7192	7271	7299	5905
<i>education</i>	<i>Pearson Correlation</i>	.052**	.066**	.128**	1	-.014	.091**	-.056**	.032**	.027*	.139**	.295**
	<i>Sig. [2-tailed]</i>	.00	.000	.000	-	.240	.000	.000	.006	.021	.000	.000
	<i>N</i>	6730	7303	7255	7362	7333	6828	7313	7223	7300	7327	5905

		<i>employment</i>	<i>family</i>	<i>health</i>	<i>education</i>	<i>personal security</i>	<i>housing</i>	<i>rights and equity</i>	<i>socio-cultural</i>	<i>politics and governance</i>	<i>social support</i>	<i>weighted HSISQ</i>
<i>personal security</i>	<i>Pearson Correlation</i>	.062**	.222**	.181**	-.014	1	.070**	.200**	.139**	.245**	.254**	.449**
	<i>Sig. [2-tailed]</i>	.000	.000	.000	.240	-	.000	.000	.000	.000	.000	.000
	<i>N</i>	6773	7355	7304	7333	7414	6879	7364	7271	7347	7378	5905
<i>housing</i>	<i>Pearson Correlation</i>	.109**	.097**	.138**	.091**	.070**	1	.040**	.034**	.035**	.127**	.344**
	<i>Sig. [2-tailed]</i>	.000	.000	.000	.000	.000	-	.001	.005	.003	.000	.000
	<i>N</i>	6324	6849	6807	6828	6879	6905	6855	6783	6842	6874	5905
<i>rights and equity</i>	<i>Pearson Correlation</i>	.017	.088**	.095**	-.056**	.200**	.040**	1	.018	.206**	.073**	.233**
	<i>Sig. [2-tailed]</i>	.165	.000	.000	.000	.000	.001	-	.131	.000	.000	.000
	<i>N</i>	6760	7339	7288	7313	7364	6855	7394	7249	7329	7359	5905
<i>socio-cultural</i>	<i>Pearson Correlation</i>	-.018	.154**	.125**	.032**	.139**	.034**	.018	1	.215**	.178**	.256**
	<i>Sig. [2-tailed]</i>	.136	.000	.000	.006	.000	.005	.131	-	.000	.000	.000
	<i>N</i>	6680	7240	7192	7226	7271	6783	7249	7300	7236	7264	5905

		<i>employment</i>	<i>family</i>	<i>health</i>	<i>education</i>	<i>personal security</i>	<i>housing</i>	<i>rights and equity</i>	<i>socio-cultural</i>	<i>politics and governance</i>	<i>social support</i>	<i>weighted HSISQ</i>
<i>politics and governance</i>	<i>Pearson Correlation</i>	.044**	.305**	.193**	.027*	.245**	.035**	.206**	.215**	1	.227**	.415**
	<i>Sig. [2-tailed]</i>	.000	.000	.000	0.021	.000	.003	.000	.000	-	.000	.000
	<i>N</i>	6745	7322	7271	7300	7347	6842	7329	7236	7378	7343	5905
<i>social conditions</i>	<i>Pearson Correlation</i>	.136**	.276**	.234**	.139**	.254**	.127**	.073**	.178**	.227**	1	.417**
	<i>Sig. [2-tailed]</i>	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	-	.000
	<i>N</i>	6771	7349	7299	7327	7378	6847	7359	7264	7343	7409	5905
<i>weighted HSISQ</i>	<i>Pearson Correlation</i>	.490**	.683**	.624**	.295**	.449**	.344**	.233**	.256**	.415**	.417**	1
	<i>Sig. [2-tailed]</i>	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	-
	<i>N</i>	5905	5905	5905	5905	5905	5905	5905	5905	5905	5905	5905

***. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).*

**. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).*

ความมั่นคงของมนุษย์เชิงบูรณาการ

ได้กล่าวแล้วว่าความมั่นคงของมนุษย์แต่ละมิติค่อนข้างเป็นอิสระจากกัน และมิติที่เป็นตัวทำนายของความมั่นคงของมนุษย์ได้ดีมีเพียงบางตัวเท่านั้นคือ ความมั่นคงด้านครอบครัว และด้านสุขภาพ ได้กล่าวไว้เช่นกันว่าข้อค้นพบข้างต้นไม่ได้หมายความว่า ความมั่นคงของมนุษย์หลาย ๆ ด้านไม่สำคัญ การวิเคราะห์ต่อไปนี้จะช่วยให้คำอธิบายต่าง ๆ กระจางขึ้น

ตารางวิเคราะห์สหสัมพันธ์เชิงซ้อน (ตารางที่ 6.26) ที่แสดงถึงปฏิสัมพันธ์ของความมั่นคงมิติต่าง ๆ ที่มีต่อความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม โดยสรุปผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นถึงข้อสรุปดังนี้

1. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความมั่นคงด้านครอบครัว และด้านสุขภาพอนามัยมีสหสัมพันธ์กับ ความมั่นคงของมนุษย์สูง (โมเดลที่ 2) โดยการเปลี่ยนแปลงของความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมประมาณร้อยละ 68 สามารถอธิบายได้จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างความมั่นคงในมิติด้านครอบครัวกับด้านสุขภาพอนามัย

2. อย่างไรก็ตามหากคนมีความมั่นคงในมิติอื่น ๆ มากขึ้น (เพิ่มตัวแปรทีละตัว) ก็จะช่วยเพิ่มค่าความมั่นคงของมนุษย์ให้สูงขึ้นด้วย (โมเดลที่ 3 ถึง 10)

สรุปอย่างง่าย ๆ และไม่เคร่งครัดในด้านเงื่อนไขทางสถิติก็คงจะได้ดังนี้

1. ความมั่นคงของมนุษย์เป็นความมั่นคงเชิงบูรณาการ การสร้างความมั่นคงของมนุษย์จะกระทำแบบแยกส่วนไม่ได้ เช่น การสร้างความมั่นคงทางรายได้ด้านเดียวไม่นำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์ และความมั่นคงแต่ละด้านก็เกี่ยวข้องกันน้อยมากดังได้กล่าวมาแล้ว

2. มิติความมั่นคงหลักคือ ความมั่นคงด้านครอบครัว และสุขภาพอนามัย ถ้ายิ่งทำให้มนุษย์มีความมั่นคงในมิติอื่น ๆ มากขึ้น ความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมก็จะเพิ่มขึ้นตาม การสร้างบูรณาการของความมั่นคงทุกมิติโดยมีครอบครัวและสุขภาพอนามัยเป็นแกนกลางจึงเป็นหัวใจของการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์

ตารางที่ 6.26 ตารางวิเคราะห์สหสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างปฏิสัมพันธ์ของมิตินี้ความมั่นคงของมนุษย์กับความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	.683a	.467	.467	.05099	.467	5169.571	1	5903	.000
2	.825b	.681	.681	.03945	.214	3960.295	1	5902	.000
3	.921c	.849	.849	.02715	.168	6557.707	1	5901	.000
4	.949d	.901	.901	.02200	.052	3089.701	1	5900	.000
5	.967e	.936	.936	.01768	.035	3236.260	1	5899	.000
6	.982f	.964	.964	.01326	.028	4584.101	1	5898	.000
7	.989g	.979	.979	.01012	.015	4222.593	1	5897	.000
8	.993h	.986	.986	.00812	.008	3277.558	1	5896	.000
9	.996i	.933	.993	.00595	.006	5071.337	1	5895	.000
10	.997j	.994	.994	.00554	.001	914.950	1	5894	.000

a. Predictors: (Constant), family

b. Predictors: (Constant), family, health

c. Predictors: (Constant), family, health, employment

d. Predictors: (Constant), family, health, employment, personal security

e. Predictors: (Constant), family, health, employment, personal security, education

f. Predictors:(Constant), family, health, employment, personal security, education, housing

g. Predictors:(Constant), family, health, employment, personal security, education, housing, politics and governance

h. Predictors:(Constant), family, health, employment, personal security, education, housing, politics and governance, rights and equity

i. Predictors:(Constant), family, health, employment, personal security, education, housing, politics and governance, rights and equity, socio-cultural

j. Predictors:(Constant), family, health, employment, personal security, education, housing, politics and governance, rights and equity, socio-cultural, social conditions

Dependent Variable: weighted HSISQ

ความไม่เท่าเทียมของความมั่นคงโดยรวม

ตารางเปรียบเทียบที่ 6.27 แสดงให้เห็นว่าเมื่อพิจารณาความแตกต่างของ CHSI ที่ถ่วงน้ำหนักแล้ว ปรากฏผลโดยสรุปดังนี้

1. ประชากรวัยทำงานเพศหญิงมีความมั่นคงสูงกว่าเพศชาย
2. กลุ่มอายุที่มีระดับความมั่นคงของมนุษย์เฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ กลุ่มอายุ 26-45 ปี สำหรับกลุ่มอายุน้อยระหว่าง 15-25 ปี และกลุ่มที่มีอายุมากเป็นสองกลุ่มที่มีระดับความมั่นคงต่ำกว่า
3. ประชากรวัยทำงานในภาคเหนือเป็นกลุ่มที่มีความมั่นคงโดยรวมเฉลี่ยสูงที่สุด กลุ่มในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้มีระดับความมั่นคงของมนุษย์สูงเป็นอันดับรองลงมา ส่วนประชากรวัยทำงานในภาคกลางและในกรุงเทพ-ปริมณฑลมีระดับความมั่นคงของมนุษย์ต่ำที่สุด
4. โดยเฉลี่ยแล้วประชากรวัยทำงานที่อาศัยในเขตเมืองกับเขตชนบทมีความมั่นคงของมนุษย์ที่ถ่วงน้ำหนักแล้วไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6.27 ความไม่เท่าเทียมของความมั่นคงโดยรวม

ความไม่เท่าเทียมระหว่าง	การจำแนก	ค่าสัมประสิทธิ์โดยเฉลี่ย	ค่าสถิติเพื่อการอนุมาน
เพศ	ชาย	0.70	Mann-Whitney Test $Z = -2.565$ Sig. 0.01
	หญิง	0.71	
อายุ	15 – 25	0.69	Kruskal Wallis Test Chi-Square = 70.227 Sig. 0.00
	26 – 35	0.71	
	36 – 45	0.71	
	46 – 60	0.70	
พื้นที่	เมือง	0.70	Mann-Whitney Test $Z = -0.618$ Sig. 0.53 ไม่มีนัยสำคัญ
	ชนบท	0.70	
ภูมิภาค	เหนือ	0.72	Kruskal Wallis Test Chi-Square = 90.015 Sig. 0.000
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	0.71	
	กลาง	0.69	
	ใต้	0.71	
	กรุงเทพ-ปริมณฑล	0.69	